

Фото Георгія Лук'ячука

Про бій за державність і запізніле вороття правди в новому двокнижжі професора Миколи Тимошика

Понад 20 років тому професор Тимошик перший із-поміж гуманітаріїв України і зарубіжжя отримав запрошення канадської сторони для опрацювання колосального за масштабами, досі незнаного на Батьківщині архіву митрополита Іларіона (Івана Огієнка) у Вінніпезі.

Вислідом двомісячного наукового опрацювання тієї колекції став не лише вихід у світ першого дослідження про життєвий і творчий шлях великого українця та велелюдні його презентації в десяти містах Канади, де мешкає найбільше українців, а й започаткування в Києві видавничого проекту "Запізніле вороття". В основі проекту — недруковані праці Огієнка-Іларіона. Офіційне право на їх першовидання в Україні із копіями всіх рукописних текстів професор Тимошик отримав від канадської сторони разом.

Закінчення на стор. 3

Переяславська рада як елемент гібридної брехні

У заході взяли участь Громадський Рух "Українська патріотична альтернатива" (у складі Конгресу українських націоналістів, Української партії, УНА-УНСО, Громадської організації "Народний Рух України", Всеукраїнського товариства "Просвіта" імені Тараса Шевченка, Спілки офіцерів України, ОУН(д), Всеукраїнського об'єднання ветеранів, Міжнародної громадської організації "Соловецьке братство") та політична партія "Патріот", НПС "Усвідом себе українцем!", Київська громада українських рідновірів та низка інших громадських організацій. На мітингу виступили голова ПП "Патріот" Микола Голомша, голова ОУН(д) Віктор Світайло, голова МГО "Соловецьке братство" Георгій Лук'ячук, співголова Громадського руху "Українська патріотична альтернатива" Віктор Горбач, лідер молодіжного руху Костянтин Новаленко, представники громадських організацій, активісти, науковці.

По завершенні заходу учасники мітингу ухвалили Звернення до влади.

У ньому зокрема зазначається, що "сьогодні, коли війна за збереження української культури, традицій, мови, державності та нації проходить через свідомість українців, конче потрібно перешкодити московському ворогу в поширенні його брехливих історичних інсинуацій щодо України задля породження яничар та манкуртів в Україні для полегшення її загарбання!"

Помилки історії дорого обходяться народам. Для українців такою є так звана Переяславська Рада 8 січня 1654 року. Прибрати московську брехню як засіб уярмлення України через ухвалення Верховною Радою України Закону "Про деколонізацію України" та звільнення її від брехливих джерел промосковської ідентифікації українців як наслідку понад 300-літньої окупації Московією та іншими імперіями" вимагали на мітингу представники численних громадських організацій.

Далі скорочено:

У зв'язку з цим ми вимагаємо, щоб:

1. Українська влада офіційно спростувала факт так званого "возз'єднання України і Московії" як явища, якого ніколи не існувало в природі. Натомість зазначити, що Гетьманську державу окупувала Московія і результатом цього стало масштабне нищення української культури, заборона української мови, руйнація української армії (козацтва) та насадження московського світогляду, що мало на меті перетворення українців на рабів московської імперії та загарбання української землі (території), що відбувається і сьогодні засобами гібридної війни, яку веде Московія проти України, окупувавши Крим та вчинивши військове вторгнення на сході України в Луганській та Донецькій областях.

2. На рівні Верховної Ради України було невідкладно ухвалено Закон України "Про деколонізацію (деокупацію) України та усунення наслідків майже 400-літньої окупації України московськими загарбниками та іншими імперіями".

Кабінет Міністрів України організував та провів на доповнення до декомунізації (яку ще треба завершити) заходи щодо деколонізації і демосковізації України.

3. У рамках заходів з деколонізації та демосковізації прибрати всі так звані пам'ятні знаки "Про возз'єднання України і Московії": існуючий у Києві під назвою Арки дружби народів, а відомий як "ярмо", та всі інші пам'ятні знаки, топографічні та адміністративні назви по всій Україні, пов'язані з московським царсько-самодержавним періодом окупації України.

4. Для захисту українського суверенітету, української нації та державності було покладено край поширенню в Україні брехливих московських міфів, для цього розірвати будь-які відносини з державою-ворогом Московією, припинити з нею торгівлю, закрити кордон, застосувати жорсткий візовий режим, ліквідувати в Україні промосковські ЗМІ, які працюють на агресора.

Власн. інф.

ЛЮБОВ У ДІЛАХ, А НЕ В СЛОВАХ

6

КАНОНІЗАЦІЯ НАЦІОНАЛЬНОГО ДУХУ

7

НЕВИГАДАНІ ІСТОРІЇ

10

Володимир СКРИНЧЕНКО

Міфопоетика царства московського

У російській, як і у радянській історіографії, завжди панував московоцентризм — ідеологічний імператив російської національної свідомості, згідно з яким концепція “Москва — Третій Рим” обґрунтовувала всесвітню історичне призначення Росії. Ця ідея фіксує ще й досі живить душу пересічного росіянина, його ментальність.

Проте корені її слід шукати в глибині століть, коли московський трон посів князь Іван Калита, який “поєднував риси татарського блюдолиза і головного монгольського раба”, за висловом Карла Маркса.

Онук легендарного Олександра Невського, Іван Калита, успадкував зроблений дідусям вибір азійського шляху Русі — уславився кривавими погроми повсталі проти татар Твері й отримав за це ярлик голови золотоординської адміністрації на Північній Русі. Він і став біля витоків московоцентризму: саме з нього розпочалася експансія Москви щодо територій сусідніх князівств, тобто процес “збирання земель”, на яких остаточно закріпився золотоординський варіант деспотії східного типу.

Минуле завжди тяжіє до міфу. І це зрозуміло, бо з часом зникають у пам’яті людства реалістичні деталі, які в історичному контексті мають вирішальне значення. Російські міфотворці історії, зокрема Василь Ключевський, неодмінно запевняли увесь світ у миролюбності Москви. Але факти свідчать про інше...

Агресивний дух московсько-експансіонізму відчула Східна Європа, починаючи з XV століття, коли молода Московська держава охоплювала якись 24 тис. кв. км. Та на початку XX століття Російська імперія вже займала 23,8 млн кв. км, тобто одну шосту частину суходолу Землі (й 55 % усього світового чорнозему — 130 млн гектарів). Отже, територія Росії приростала у середньому зі швидкістю 80 кв. км на день!

Видатні російські евразійці — князь Микола Трубецькой, Георгій Федотов і Лев Гумільов — завжди вважали Москву прямим спадкоємцем імперії Чингізидів. Від монголів Москва, улус Золотої Орди, успадкувала й реалізувала у нових історичних умовах принципи ефективного управління величезною імперією, причому державний її устрій формувалася відповідно до золотоординських стандартів. Це стосується адміністрації, війська, митниці, пошти, транспортно-зв’язку, фінансової та грошової систем тощо. За золотоординською технологією карбували у Москві гроші аж до початку XVIII століття.

На Московщину охоче йшла служити татарська знать. Саме тому серед російського дворянства чи-

мало татарських прізвищ: Салтикові, Шереметьєви, Юсупови, Булгакови, Єлагіни, Басманови тощо. “...Не ззовні, а зсередини татарська стихія оволодіває душею Русі, просочується у плоть і кров...” — стверджував Георгій Федотов у своєму творі “Росія та свобода”. Періодичні ін’єкції татарської крові суттєво вплинули на формування московського етносу, його ментальності.

Татарське ярмо й зумовило азійський шлях Москви, що обернувся згодом звирячим кріпосництвом та лютим самодержавством. Чи була альтернатива азійському шляхові Москви? Так, була. Тверське князівство, історичний конкурент Москви, тривалий час тяжіло до Європи, підтримуючи дружні стосунки із Литовським князівством. Європейський шлях вибрав і Великий Новгород, який мав торгівлю зі Швецією та іншими країнами Балтії. Та за це їм жорстоко помстилася Москва...

Ось з такою державою зішлись шляхи України в екстремальні для неї часи.

А місцем їхньої зустрічі став Переяслав.

У пошуках історичного шляху

...Уже шостий рік тривала війна в Україні. Позаду лишалися славетні перемоги та прикрі поразки, спустошені землі й зруйновані міста, зневіра і туга у серцях людей...

Богдана Хмельницького непокоїла невдала геополітична ситуація навколо його Гетьманщини. Неспроможна була вона протистояти збройним силам Речі Посполитої: потрібна була негайна допомога. Трагедія України й полягала у тому, що вижити як суверенна держава могла вона лише під протекторатом однієї з могутніх держав фатального трикутника — Річ Посполита, Московська держава та Османська імперія. Іншого виходу не існувало.

Ще на початку Визвольної війни проти Речі Посполитої, 1647 року звернувся Богдан Хмельницький по допомогу до турецького султана Ібрагіма I. Султан дозволив кримському хану Іслам-Гірею надати військову допомогу українським повстанцям, унаслідок чого укладений був українсько-кримськотатарський договір. Саме кримські татари й були союзниками гетьмана Богдана протягом 1650—1653 рр.

Намагаючись зберегти хоча б автономію новоутвореної держави, Богдан Хмельницький неодноразово звертався до царя з пропозицією щодо взяття України під свою протекцію. Між Чигирином та Московією налагоджені були дипломатичні відносини, однак “братня” Москва не поспішала з допомогою. Напевно, у Москві чекали, доки спливають кров’ю та ослабнуть її сусіди.

До того ж ставлення з боку Москви до війни в Україні спочатку було занадто обережним, навіть ворожим: царський уряд по-

Крах переяславського проекту

На 2014-й рік припаде популярний у колишньому СРСР історичний ювілей — 360-та річниця возз’єднання (чи приєднання?) України та Росії. Проте замість святкових салютів — смертоносні залпи від російської важкої зброї. Невже це і є підсумок багаторічної “дружби й братньої любові” з північно-східним сусідом? Про це красномовно свідчить імперська агресія путінської Росії в Криму і на багатостраждальному сході України, яка триває вже п’ять років. Своїми чоботями путінські вояки вщент розчавили симпатії українців до Росії, спричинили огиду до неї. І сьогодні світ спостерігає за тим, як Україна воює, захищаючи не тільки свої національні інтереси і територіальну цілісність, а й усієї Європи від російського загарбника. Біля витоків феномену непростиж відносин між Росією та Україною — Переяславська угода 1654 року. Навколо цієї події виникло чимало легенд та історичних міфів...

боювався (й не без підстав), що вибухнуть повстання і в Московській державі. Лише загроза переходу України під турецький протекторат змусила Москву діяти енергійніше й ухвалити відповідні рішення Земського собору у жовтні 1653 року.

Отже, доля України вирішувалася 8 січня 1654 року. До Переяслава прибули гетьман Богдан Хмельницький разом з генеральною посольством на чолі з боярином Василем Бутурліним. На Генеральній козацькій раді було ухвалено остаточне рішення щодо переходу України під зверхність московського царя, про що й повідомили Бутурліна. А потім у своєму виступі на центральному майдані міста гетьман наголосив люду на потребі України у верховному володарі, розглянув потенційних кандидатів на цю роль.

Задоволений, що вибір припав на православного правителя, натопив схвально відгукнувся на Богданову промову. Під час публічної церемонії гетьман і козацька старшина присяглися, “щоб бути їм із землею і городами під царською великою рукою невідступно”. Після зачитання царської грамоти Богдан Хмельницький, старшина та Бутурлін увійшли до Успенського собору прийняти присягу.

Утім, підтрибці Переяславської ради відомі зі шкільних підручників.

Проте чимало українців ще й досі під впливом постанови ЦК КПРС “Про святкування 300-річчя возз’єднання України з Росією”, яка спирається на створений радянськими істориками міф про Переяславську раду. Найменший сумнів у ньому жорстоко переслідували, прикладом чого є зламана доля видатного українського історика Михайла Брайчевського, автора знаменитого трактату “Приєднання чи возз’єднання?”.

Для відродження істини потрібно розглянути основні політичні та юридичні аспекти цієї доленосної події, адже Переяславські домовленості були усними, і взагалі, оригіналу двостороннього договору не існувало.

Переяславська угода не була всенародною і репрезентативною, оскільки на ній присутні були не більше 300 осіб, головним чином, козаки та міщани. Не запрошували на раду представників основних соціальних верств і прошарків українського суспільства — жінок, селянства й духовенства.

Крім того, присяга у Переяславі не була всеукраїнською та одноставною. Географічно, за територіальним представництвом, присягнути Москві мало населення лише Гетьманщини, до складу якої входили тоді Брацлавське, Київське та Чернігівське воеводства, тобто, 20—25 % етнічних українських земель. Зрозуміло, що не присягали на землях, підвладних на той час Польщі (тобто Галичина, Холм-

щина, Волинь, Поділля та інші), оскільки фронт проходив по лінії Житомир-Вінниця.

Не вся козацька еліта схвально сприйняла союз із Московією. Серед тих, хто відмовився від присяги, — полковники Іван Богун, Іван Сірко, Осип Глух, Григорій Гуляницький, Петро Дорошенко та Михайло Ханенко.

В опозиції до Богдана Хмельницького перебували ієрархи Української православної церкви, зокрема Київський митрополит Сильвестр Косів, який категорично відмовився присягати Москві. Мабуть, тому гетьман змушений був обрати місцем переговорів Переяслав, а не Київ (усупереч побажанням Москви).

Проте Переяславська угода не була примхою волі гетьмана чи інтриги купки старшини: фактично вона офіційно узаконила державний суверенітет України, засвідчила правову форму її відокремлення від Речі Посполитої та укладення воєнного союзу з Московією. Ця подія стала поворотним пунктом в історії не лише України, а й Росії та Польщі.

Досвід неоголошеної війни

Хмельниччина дивним чином збіглася з подіями Англійської буржуазної революції XVII століття: сам Олівер Кромвель, лорд-протектор Англії, привітав гетьмана Богдана з перемогою. Відтоді прийшло в Україну ринкове сільське господарство, розпочалося становлення правового суспільства європейського типу. Міста користувалися демократичним європейським магдебурзьким правом, яке передбачало виборність міста (мера) міста. Судову владу здійснювали незалежні від державної адміністрації суди.

Киево-Могилянський колегіум за дбанням Мазепи перетворився на академію, а навчалося там понад дві тисячі студентів з України й Польщі, Сербії, Туреччини та Московщини — з усіх прошарків шляхти, козацької старшини, міщанства, духовництва, козацтва та селянства. Серед знаменитих випускників — Дмитро Ростовський (Туптало), Феофан Прокопович і Стефан Яворський, який став на чолі російської церкви після смерті патріарха Адріяна. Чимало українських богословів та вчених, перебравшись до Росії, розпочало там нову добу в історії російської культури. Лише в самій Москві працювало понад 114 вихованців Києво-Могилянської академії.

У стінах Академії відбувалися наукові диспути, тут читали вірші, ставили драми, співав кращий у Києві академічний хор та грав оркестр. У такі дні дзвонили дзвони, на майдані поблизу Академії юрмилися люди, грали вертепи та інтермедії. Це було справжнє свято — в Україні вирувало культурне життя.

За доби Мазепи Україна стала справжнім духовним доном Росії.

Письменними були навіть селяни. За свідченням іноземця Павла Алеппського, “мало не всі українці і більша частина їхніх жінок вміють читати”. (До речі, значна частина оточення Петра I взагалі була неписьменною, зокрема Олександр Меншиков).

Проте від Переяславської угоди розпочалася неоголошена війна Московщини на Україну: з ідеологічного та “духовного” підкорення — підпорядкування Київської митрополії Московській патріархії 1686 року.

А потім Україну відгородили від Заходу: зв’язок ішов через новозасноване Петром I “вікно в Європу”, тобто Санкт-Петербург, а не Київ. Подальше поглинання автономії України йшло за указом Катерини II: 1764 року остаточно скасовано Гетьманщину, 1775-го знищено Запорізьку Січ. Відтоді аж до 1917 року Україна своєї держави не мала.

Отже, Переяславський проєкт став пасткою для української державності...

Після втрати політичної автономії над Україною нависла загроза втрати й культурної самобутності: на початку XIX століття вона перетворилася на країну з майже суцільною неписьменністю. Українська мова заборонена указом Петра I, що катастрофічно позначилося на справі книгодрукування. Це боляче вразило й українську літературу, яку аж до Тараса Шевченка вважали “літературою другого гатунку”.

І пізніше йшов наступ Москви на українську культуру з метою її підкорення. Царський уряд неодноразово підтверджував своїми циркулярами заборону української мови і книгодрукування (указ Валюєва 1863 року, Емський указ 1876-го). Найвидатніших представників української інтелігенції загалом зараховували до діячів російської культури, зокрема Миколу Гоголя, Михайла Глінку, Дмитра Левицького, Володимира Боровиковського, Дмитра Бортнянського, Іллю Рєпіна, Миколу Бердяєва та інших.

...Завершальний етап неоголошеної війни Москви проти нашої Батьківщини триває на сході України. 35 тисяч загиблих, десятки тисяч поранених, 2 млн вимушених переселенців, мільярди збитків — ось така ціна за свободу й незалежність нашої держави. І доки путінський режим залишається при владі, неможливо уявити примирення між росіянами та українцями — пролита кров ще надовго розділятиме колісь братні народи. Проте жертви, яких знає Україна у цій війні, цілком виправдані, адже сьогодні нашої державі випала висока честь та історична нагода захищати не тільки свої національні інтереси і територіальну цілісність, а й усієї Європи від російського загарбника, як висловився нещодавно на прес-конференції у Грузії міністр закордонних справ Латвії Едгар Рінкевич.

Про бій за державність і запізніле вороття правди в новому двокнижжі професора Миколи Тимошика

Закінчення. Початок на стор. 1

Досі з упорядкуванням, передмова та примітками М. Тимошика світ побачив 21 том творів Івана Огієнка. А 2017 року — це й двокнижжя про життєвий і творчий шлях творця дивовижного канадського архіву. Це людина світової слави, ім'я якої упродовж усіх підрядянських років за вказівкою ідеологів комуно-більшовицької системи забороняли вживати у будь-якому контексті — у пресі, на радіо, телебаченні.

Автор знайшов дуже вдалий метод викладу матеріалу — документально-публіцистична оповідь. І цього разу вона створена на основі не лише канадських архівів, а й нових документів, віднайдених автором в архівах Польщі, Швейцарії, Франції та США.

Ці книги читаються легко, захопливо. І це при зрілій науковості викладу. За словами академіка Дмитра Степовика, синтез кількох жанрових ознак на основі документальних даних і експресивності авторського викладу дедалі більше характеризує стиль подібних публікацій у розвинених країнах Заходу. І з цим не посперечаєшся. Все справедливо.

Тут автор стає справжнім провітателем, як і його кумир. Він явно залюблений у предмет дослідження. І так само легко й переконливо бере на свій бік читача. Нестандартний “життєвий матеріал”, замішаний на різких і несподіваних змінах у долі героя оповіді, на карколомних біографічних фактах, не відпускає читача від першої до останньої сторінки.

Талант науковця, висока публіцистична наснаженість, майстерність стилю є складовими незаперечного успіху цих праць. На моє глибоке переконання, вони мають стати предметом зацікавлення національного читача, бо несуть у собі високий заряд громадянської зрілості та любові до України. Ще Іван Огієнко наголошував: “Тільки книжка принесе волю українському народові”.

На яких же акцентах варто застановитися після ознайомлення зі змістом і “Його бою за державність”, і “Запізнілого вороття”?

Оповідь про життєвий і творчий

шлях Івана Огієнка глибоко актуалізована й мимоволі виводить читача на проблеми нашого неспокійного й обнадійливого сьогодення. Життєві труднощі цієї людини, послідовність, наполегливість і рішучість у відстоюванні Української національної ідеї повинні стати важливим чинником виховання сучасної молоді. На прикладі таких життєписів нам варто навчити її відстоювати ідеали української державності, історичну правду, повертати пам'ять і стверджувати імена справжніх, а не нав'язаних чужинською владою героїв нації. Адже одним із улюблених девізів Івана Огієнка були слова “Творімо вперто!”. Ними він керувався і в часи Української Революції, коли одним із перших, усупереч рішенням

ціль вільнолюбиві наші батьки передають своїм синам, а сини — своїм дітям, і наш бій за Державність переходить дієвим і активним із покоління в покоління”.

Ці слова колишнього Головноуповноваженого уряду УНР в останній столиці України — Кам'янці-Подільському написані вже на чужині багато літ тому. Але якими актуальними є нині, коли північний агресор учергове напав на нашу країну й намагається повернути її в лоно Російської імперії!

У двокнижжі всебічно охарактеризовано не лише житейський шлях, а й творчий та науковий спадок Івана Огієнка (митрополита Іларіона). Особливої уваги заслуговують ті праці подвижника, які присвячено українській мові, українській куль-

турі, українському друкарству. Їх десятки — відомі й менш знамітні українським читачем. Вони заслужено надають його автору почесне звання вченого-мовознавця, є новаторськими в питаннях походження української літературної мови, яка, за твердженням Івана Огієнка, народилась ще в глибоку давнину, задовго до офіційного прийняття християнства. Пізнавальний і виховний заряд цих праць безперечний.

Іван Огієнко (митрополит Іларіон) — ідеолог Української Церкви. Таким він постає з праць “Ідеологія Української Церкви”, “Любімо свою Українську церкву”, “Українська церква”, “Українська церква за час Руїни”, “Служити народові — то служити Богові”, “Ідеологія Української церкви”, “Любімо свою Українську церкву” та ін. Загалом це 21 том на кілька тисяч сторінок.

Кожна з книг представляє цілі пласти з історії української культури, які потребують політично незаангажованого переосмислення й достойного пошанування сучасниками. Ці книги, що чекали свого повернення в Україну більш ніж

читав розділи, присвячені церковній проблематиці, й ловиш себе на думці, що не лише ідеологічне, а й історичне, політичне, національне підґрунтя для отримання Томосу про незалежність нашої церкви підготував свого часу митрополит Іларіон. Коли б більше українців читали такі тексти, у нас було б менше дискусій, а більше конкретних справ докола цього питання.

Будучи вже на чужині, він не перестав мріяти про Єдину Українську Православну Церкву. І робив усе, аби наблизити цю заповітну мрію мільйонів українців. Ще у польському Тарнові на початку 20-х років минулого століття створив видавництво “Українська Автокефальна Церква”. Згодом переніс його діяльність на канадські терени. Там створив Наукове Богословське Товариство, заснував науково-популярні місячники “Слово Істини”, “Віра й Культура”, “Наша Культура”.

Знаменитою подією в житті всіх християн став вихід у світ Огієнкового перекладу Біблії 1962 р. Завдяки фінансовій підтримці Британського і Зарубіжного Біблійного Товариства і видруку Біблії достатнім накладом українці отримали нарешті можливість звертатися до Бога українською мовою. Розлогу оповідь про неймовірні перипетії, пов'язані і з самим перекладом, і з видання Книги Книг, розміщено у книзі “Чого бій за державність” (с. 234—263).

У недавньому зверненні до парламенту Президент України Петро Порошенко доречно процитував слова митрополита Іларіона (Івана Огієнка) як борця за “розмосковлення Української Церкви”. І це дуже слушно. Слова й діяння митрополита Іларіона мають слугувати процесу створення в Україні Помісної Церкви як оплоту державної сили і засобу єднання народу. Щойно отриманий від Вселенського Патріарха Томос про Українську Автокефалію став гарним подарунком пам'яті Великого українця.

І насамкінець зверну увагу на розділ із “Запізнілого вороття” — “Посеред цинізму й байдужості: спротив чиновників-непатріотів”. Тут ідеться про те, як важко вхо-

дила постать Івана Огієнка в український інформаційний простір, як довго поверталось в Україну чесне і чисте ім'я цього діяча. 17 років тривала боротьба за присвоєння імені Івана Огієнка його дітищу — Кам'янець-Подільському національному університету, фундаментом, організатором і першим редактором якого він був (1918—1920 роки). Мені про це писати дуже важко, важко згадувати про наклепи кам'янець-подільських комуністів і замаскованих кадебістів на Івана Огієнка, на тих, хто упродовж років воював за правду. Серед таких борців був і залишається професор Микола Тимошик.

У цій рецензії я окреслила лише деякі важливі аспекти унікального двокнижжя Миколи Тимошика. Варто зауважити й таку деталь. Книжки мають розлогу рецензію англійською та німецькою мовами. Обидві широко ілюстровані рідкісними світлинами та документами. Приємно вражає художнє оформлення.

Влучну оцінку унікального канадсько-українського проекту Миколи Тимошика “Запізніле вороття” дав свого часу відомий в Україні і діаспорі філософ і журналіст із Вінниці Степан Ярмусь: “Митарства і пошуки Огієнка-Іларіона та його односторонніх непростими дорогами емігрантів ніби накладаються на такі ж дороги і пошуки сотень і тисяч земляків-українців, розкиданих житейськими і політичними обставинами в близьких і далеких світах, а їхні думки і сподівання суголосні багатьом нашим сучасникам — як в Україні, так і в розсіянні сущих”.

Документально-публіцистичні твори з українознавчої тематики, до яких належить і “Його бій за державність”, і “Українська книга і світ”, і двотомове “Село” засвідчують, що в особі їхнього автора Миколи Тимошика маємо достойного претендента на здобуття щорічної Шевченківської премії.

Євгенія СОХАЦЬКА,
професор, засновник і перший голова Всеукраїнського товариства ім. І. Огієнка

Галина ДАЦЮК

Книжки з проекту “Запізніле вороття” в упорядкуванні, з передмова та науковими примітками Миколи Тимошика виходять друком у двох видавничих серіях — “Рукописна спадщина” та “Зарубіжні першодруки”. У першій серії вже побачили світ такі твори І. Огієнка (Іларіона): “Рятування України”, “Тарас Шевченко”, “Розп'ятий Мазепа”, “Богдан Хмельницький”, “Українське монашество”, “Містечко Брусилів та його околиці”. Твори другої серії: “Історія української літературної мови”, “Українська культура”, “Свята Почаївська лавра”, “Слово про Ігорів похід”, “Українська церква за час Руїни”, “Українська церква”, “Історія українського друкарства”, “Рідна мова”, “Наша літературна мова”, “Служити народові — то служити Богові”, “Ідеологія Української церкви”, “Любімо свою Українську церкву” та ін. Загалом це 21 том на кілька тисяч сторінок.

Кожна з книг представляє цілі пласти з історії української культури, які потребують політично незаангажованого переосмислення й достойного пошанування сучасниками. Ці книги, що чекали свого повернення в Україну більш ніж

Презентації «Запізнілого вороття» в Києві та Варшаві

Відомий учений, публіцист, громадський діяч, доктор філологічних наук, член центрального проводу ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка професор Микола Тимошик упродовж кількох останніх років здійснює в Україні та за кордоном унікальний тур-презентацію канадсько-українського видавничого проекту “Запізніле вороття”. В її основі — досі не друкована творча і наукова спадщина Великого Українця Івана Огієнка (митрополита Іларіона).

півстоліття, насичені колосальним фактологічним матеріалом, перепущені через небайдуже серце їхнього творця, спонукають думати і діяти.

Цьогоріч особливістю таких презентацій став рясний творчий ужинок самого автора, що опублікований упродовж останніх двох літ. Це зокрема вже нашуміле у пресі двотомове “Село” (том перший — “Зійти з безпам'ятства”, том другий — “Трудний шлях відмосковлення”, двотомова епопея про життя і творчість Івана Огієнка (митрополита Іларіона) “Його бій за державність” та “Запізніле вороття”. І своєрідна енциклопедія життя українців у діаспорі “Українська книга і світ”. Саме ці твори, за поданням Всеукраїнського товариства “Просвіта”, висунуто на здобуття цьогорічної Шевченківської премії.

Особливе емоційне і пізнавальне враження від такої зустрічі залишається ще й тому, що розповідь професора Миколи Тимошика супроводжувалася показом рідкісних документів та інших матеріалів за допомогою мультимедійної системи.

Тематика книг цього автора близька сотням тисяч земляків-українців, розкиданих у діспорах. Тому останнім часом вони охоче запрошують автора на творчі вечори. Такі вже відбулися у Вашингтоні, Стемфордді, Клівленді, Римі, Лондоні. А напередодні святого Миколи Тимошика мали можливість ознайомитися українці Варшави. Ініціював ті презентації Український дім у Варшаві та громада греко-католицького собору отців Василіян.

Велелюдна презентація “Запізнілого вороття” відбулася наприкінці минулого року і в Києві. Місцем її проведення став Національний музей літератури України. Захід був присвячений 100-літтю Української революції та 150-річчю Всеукраїнського товариства “Просвіта”.

На вечір завітали відомі вчені, науковці, журналісти, політики. З-поміж них митрополит Львівський і Сокальський Димитрій (Рудюк), професор Дмитро Степовик; політики, громадські діячі Іван Заєць та Георгій Філіпчук; прес-секретар голови ВР Андрій Ковальов; засновник Всеукраїнського товариства

імені Івана Огієнка, професор із Кам'янця-Подільського Євгенія Сохацька; лауреати Премії Огієнка — журналісти Галина Дацюк та Сергій Козак. Делегацію земляків із Брусилівської територіальної громади Володимир Габенець. Мистецьку частину вечора майстерно супроводжував заслужений артист України, віртуоз-бандурист Тарас Яницький.

Ведучим презентації був Павло Мовчан — український громадський діяч, журналіст і політик, лауреат Державної премії України імені Т. Г. Шевченка, голова ВУТ “Просвіта” імені Т. Шевченка.

Григорій ОМЕЛЬЧЕНКО,
Герой України, генерал-лейтенант СБУ

Російська церква — у лавах окупантів

Російська православна церква, очолювана патріархом Кірілом, оголосила Україні “священну війну”, а окупацію частини території України назвала “Хрестовим походом православ'я” і благословила президента Росії Путіна на воєнну агресію проти України і війну в Сирії.

У травні 2015 року Президент Петро Порошенко під час урочистого засідання Верховної Ради зачитував імена Героїв України, половина з яких загинула в боротьбі проти російської агресії. Щоб вшанувати хвилюючу мовчання загиблих Героїв, піднялися всі присутні в парламенті представники церков та конфесій, навіть іноземці. Лише священники Московського патріархату на чолі з Онуфрієм демонстративно не встали.

Представники МП у Криму і на Донбасі відкрито підтримують російську агресію, брали активну участь у проведенні референдумів та проголошенні так званих “ЛНР” і “ДНР” і приєднанні Криму до РФ, закликаючи парафіян брати в руки зброю і вбивати українців, благословили ватажків терористичних організацій “ЛНР” і “ДНР” на війну проти України, надавали бойовикам пристанище в культових і храмових приміщеннях, переховували в храмах і церквах зброю.

Навіть Святогірську лавру використовували як базу для російських диверсійних груп і сховище для зброї. Російський диякон Андрій Кураєв так прокоментував появу бойовиків і російських військових у церквах і храмах Донбасу зі зброєю в руках: “Згідно з Правилами (69) Трульського собору та традиції, яка зародилася ще в ранній Візантійській період, не тільки воїни, а навіть імператори перед тим, як зайти в Храм, знімали з себе зброю і залишали її поза храмом”.

Патріарх Кіріл на появу російських вояків зі зброєю у храмах зауважив: “Ім зі зброєю в храм дозволено — вони захисники”.

Зафіксовані непоодинокі випадки, коли російські священники зі зброєю в руках перебували в лавах окупаційних військ на Донбасі й на руках мають кров українців. Були випадки, коли вони катували українських військовополонених. Священники МП відмовлялися відспівувати українських військових, які загинули на війні.

Митрополит РПЦ Іларіон зазначає: “У нашому національному характері переважає холуйство і холопство, похабство і кровожерливість, безжальність і пияцтво”. Існує ціла мережа російських священників, які є таємними агентами або кадровими офіцерами ГРУ і ФСБ РФ і активно допомагають російським військовим та їх найманцям на сході України. РПЦ МП у Києві є важливою складовою так званої “гібрид-

Російська церква пристанище демонів

Собор єпископів УПЦ Московського патріархату на чолі з Онуфрієм (резидентура Москви) за інструкціями Кіріла відмовився від участі у створенні автокефальної церкви в Україні і висунув ультиматум Президенту Петру Порошенку, заявивши, що зустріч, яка була завчасно запланована з ним на 13 листопада в Українському Домі, можлива лише в Києво-Печерській Лаврі. Чи можна уявити, щоб в якійсь іншій країні церква могла висунути ультиматум главі держави?

Перед цим Президент Росії Путін звинуватив Порошенка, що він проводить антидержавну й антинародну політику і наголосив, що налагодить відносини з новою владою після президентських і парламентських виборів в Україні. Істерику Росії, а відтак РПЦ, неважко зрозуміти, адже Москва після надання Томосу і створення Православної Церкви України втрачає духовну владу над нами.

ної війни”, яку Росія веде проти України.

Воістину, російська церква — це “пристанище демонів” і “служителька Антихриста”. *Вдумайтесь лише, що вчинили політичний і релігійний психопати-маніяки президент Путін і патріарх Кіріл зі своїми співвітчизниками: громадяни Росії — етнічних росіян, православних за вірою, вони послали в Україну вбивати своїх братів і сестер по вірі і крові в ім'я чергового міфу — “Великої Росії” і “русского міра”.*

проливаючи братню кров та брехнею облупуючи весь світ. У Путіна, як в Іуду Іскаріота, ввійшов Сатана, але кінець сили його — близький”.

У березні 2009 року Путін відвідав Православну гімназію у Тольятті і передав їй у дар Іверську ікону Божої Матері XVIII століття. Передаючи ікону, Путін перехрестився лівою рукою. Цензура телевізійного каналу ФСБ “Звезда” не помітила це і пропустила сюжет

Диявол у ярясі

Згідно з висновками комісії президії Верховної Ради РРФСР з розслідування причин і обставин ГКЧП (серпень 1991 рік), яку очолювали Глеб Якунін і Лев Пономарьов (я був експертом-консультантом Комісії. — Г. О.), на основі архівних документів КДБ СРСР було встановлено “антиконституційне використання ЦК КПРС і КДБ СРСР низки церковних органів у своїх цілях шляхом вербування і засилання в них агентури КДБ. Виявлено, що багато ієрархів РПЦ були таємними агентами КДБ, які мали стрімке просування по церковній ієрархії.

Характер виконуваних ними доручень засвідчує про невідділення синодального відділу зовнішніх церковних зв'язків від держави та трансформацію цього церковного відділу в таємний центр агентури КДБ серед віруючих. Владика Кіріл (Гундяєв Володимир Михайлович, уродженець Ленінграда) був одним із таємних агентів КДБ під псевдонімом “Михайлов”, який часто виконував таємні доручення КДБ у закордонних поїздках”.

Російський публіцист Борис Стомахін відзначав, що в Радянському Союзі “місце ідеологічного відділу ЦК КПРС давно і міцно зайняла РПЦ — тоталітарна секта, створена Сталіним у 1943 році під виглядом відродження православ'я, яка у радянські роки була фактично філією КДБ”.

Зазначу, що “синодальний центр РПЦ-КДБ-ФСБ” Кіріл очолював із 1989-го до 2009 року. Путін розповів, що його хрестив у Преображенському соборі в Ленінграді священник Михайло (також агент КДБ — Ает.), — батько патріарха Кіріла.

У Росії Гундяєва охрестили “тютюновим олігархом” з особистим статком у чотири мільярди доларів. Віце-прем'єр Болгарії Валерій Симеонов заявив, що “глава РПЦ Кирило, відомий як агент КДБ і сигаретний митрополит Росії, не має права вказувати Болгарії, як і що їй робити. Ця людина не спустилася з небес, не вийшла з Раю і не є посланником Ісуса Христа. Кирило відомий як сигаретний митрополит Росії. Цей хитрун із 1996 року ввіз на 14 млрд доларів безакцизних сигарет і на 4 млрд доларів вина для потреб церкви. У нього є приватний літак і годинник, що коштує 30 тисяч доларів”.

Зі зброєю російські найманці-вбивці у храмі, полковник спецслужб РФ Гіркин-Стрелков (праворуч)

Бездушний убивця і бандит
Сенатор США Джон Маккейн у грудні 2016 року заявив: “Володимир Путін бандит, убивця й агент КДБ. Давайте називати Путіна тим, ким він є”. З Путіним потрібно говорити саме з позиції сили, як це робив президент Рональд Рейган, наголосив Маккейн. У лютому 2017 року, виступаючи в Сенаті, Джон Маккейн сказав: “...Усі знають, що Путін є вбивцею. Він м'ясник і головоріз”. Під час промови Маккейн перерахував загиблих політичних опонентів Путіна і журналістів, у вбивстві яких обґрунтовано звинувачують президента Росії.

“У Путіна ввійшов Сатана”

У вересні 2014 року Патріарх Київський і всієї України-Руси Філарет заявив: “Серед правителів світу цього, які за фактом хрещення належать до Православної церкви, виявився справжній новий Каїн — не по імені, але по справах — Путін. Він називає себе братом для українського народу, але насправді Путін за ділами своїми істинно став новим Каїном,

в ефір. Російські спеціалісти у сфері теології і Богослов'я відзначають, що хрещення лівою рукою є ознакою сатанізму, яка в Путіна проявилася на підсвідомому рівні.

Саме час пригадати, що майже двісті років тому один із найшанованіших у православ'ї святих, Преподобний і Богоносний Серафим Саровський Чудотворець своїм пророцтвом застерігав Росію: “Серед слов'ян російських народиться істинний Антихрист — Бісолод. Антихрист народиться в Росії, між Петербургом і Москвою, в середині XX століття. Коли прийде Антихрист, йому на землі скрізь доступ буде... Але Київська церква захистить вас, й істинному православ'ю нічого не зможе зробити Антихрист”. Богослови виявили понад десять ознак і пророцтв, які вказують, що Путін є Антихристом. Антихрист — людина, яка видає себе за Месію (Мф. 24:4), але має злу сутність (2.Фес.2:8). У Святому Писанні сказано: Антихрист — посланник Сатани, буде переможений (2.Фес.2:8).

Попередник Кіріла — патріарх Московський Алексій II (Рідігер Олексій Михайлович), був завербований КДБ у лютому 1958 року під псевдонімом “Дроздов”. У грудні 1975 року митрополит Алексій II був одним із засновників організації “Родина” (обраний членом її ради), організації для прикриття діяльності КДБ під кураторством старшого офіцера зовнішньої розвідки КДБ СРСР Васильєва П. І.

Восени 1989 року мені випала нагода познайомитися у Москві особисто з Алексієм II, і з Кірілом. Після розвалу Радянського Союзу було ще декілька зустрічей із ними. Цікаві були розмови... Уже тоді у їхніх висловлюваннях було недружелюбне, навіть вороже, ставлення до проголошення Україною незалежності та утворення УПЦ КП, її засновника Патріарха Київського Мстислава та Блаженнішого Митрополита Київського і всієї України Філарета.

На моє зауваження, що ми тепер незалежна держава і повинні мати свою єдину помісну автокефальну Українську православну церкву, яка у нас була ще до появи Москви, вони, не сприймаючи ніяких доводів й історичних фактів, повчально говорили, що росіяни й українці — братні народи, єдиний слов'янський народ, для якого лише РПЦ є духовним центром, і що Україна це споконвічна канонічна територія Російської церкви. Кожен із нас залишився при своїй думці...

Російський історик Василь Ключевський зазначав: “Російське духовенство завжди вчило паству свою не пізнавати і любити Бога, а лише боятися чортів, яких воно ж і розплодило зі своїми священниками”.

Нагадаю московським попам, що Київська Русь була хрещена в 988 році (коли Києву було понад 500 років!) і впродовж століття засяяла золотими банями церков, храмів, соборів, лавр, монастирів православної віри (Десятинна церква — 996 р., Софія Київська — 1037 р., Видубицький монастир — 1050 р., Михайлівський собор — 1088 р., Києво-Печерська лавра — 1089 р.). Після хрещення було утворено Київську митрополію.

На той час на місці нинішньої Москви (вона з'явилася лише через 274 роки, — 1272 року!) були непрохідні ліси, хаші та болотиста місцевість, яку місцеві жителі називали “смердюче багно”. В російських церковних джерелах прямо вказано, що Москва (її перший собор) була побудована 1272 року на землі села Кучкове монгольським ханом Чилаукуном.

У XV столітті московські священники у незаконний (неканонічний) спосіб відділилися від Київської митрополії. Майже півтора століття Вселенський патріархат не визнавав московську церкву, називаючи її “пристанищем демонів”, “служителькою Антихриста”. 1589 року, коли патріарх Константинопольський Єремій II прибув до Москви, російський цар Борис Годунов ув'язнив його у монастирі й утримував доти, поки той, під психологічним тиском і залякуваннями бути страченим, підписав грамоти про визнання московської церкви.

Відколовшись від Київської митрополії в 1589 році, московська церква в неканонічний (незаконний) спосіб отримала в 1686 році Синодальний лист, який надав право московському патріарху в порядку ікономії висвячувати Київського митрополита.

Міф, що “Москва третій Рим”

Через 332 роки історична правда і справедливість були відновлені — Україна отримала Духовну незалежність від релігійної окупації Московії і духовну перемогу над нею! 11 жовтня 2018 року Синод Вселенського патріархату прийняв історичне рішення для України: 1) скасував неканонічний Синодальний лист 1686 року; 2) відновив Ставропігію (автономію православної церкви) Вселенського патріарха в Києві, одну з його багатьох Ставропігій в Україні, які завжди там існували (тобто УПЦ КП і УАПЦ визнані канонічними); 3) визнав недійсною анафему, накладену на Філарета і Макарія та канонічно поновив їх у єпископському і священницькому сані і відновив сопричастя їхніх вірних із Церквою; 4) приступив до надання автокефалії Православній церкві в Україні.

На початку вересня Вселенський патріархат у межах підготовки до надання автокефалії призначив своїх екзархів (повіренних) у Києві. У РПЦ це викликало паніку. Московські попи розцінили направлення екзархів до Києва як “вторгнення на канонічну територію Російської церкви”. Митрополит Онуфрій відмовився зустрічатися з екзархами, а Синод УПЦ МП виступив із вимогою, аби вони покинули Україну, як “канонічну територію їхньої церкви”.

Прийняті Синодом Вселенського патріархату рішення викликали у Москві істерію і погрози на адресу патріарха Варфоломія. РПЦ ухвалила рішення про повний розрив євхаристичного спілкування з Константинополем, патріарха Варфоломія назвали “розкольником” православ’я, його ім’я не згадуватимуть у богослужіннях московської церкви, хоч це заборонено церковними православними канонами, в яких прямо зазначено, що православні церкви зобов’язані це робити.

Синод УПЦ МП і його митрополит Онуфрій (світське ім’я Орест Березовський) на догоду Москві категорично виступив проти автокефалії Української церкви і слідом за РПЦ розірвав стосунки зі Вселенським патріархатом, чим підтвердив, що Московський патріархат у Києві (багато представників якого мають російське громадянство, архівні псевдоніми таємних агентів КДБ-ФСБ-СЗР-ГРУ і нагороджені орденами РФ) і Російська церква (попи, у яких під рясами погони кадрових офіцерів спецслужб Росії) “сłużаки антихристу Путіну”.

Президент Росії у “пожежному порядку” ввечері 12 жовтня обговорив із постійними членами Ради безпеки ситуацію щодо РПЦ в Україні. Прес-секретар

президента Песков заявив, що Росія має намір захищати інтереси православних в Україні “винятково політико-дипломатичними” заходами (“священниками” петровими, бошировими та їм подібними, під рясами яких — погони гереушників. — *Авт.*)

Тепер РПЦ буде підлегла винятково паханату Луб’янки, а піп Кирило, за канонами мафії, зобов’язаний цілувати руку “хрещеному батькові” Росії Путіну.

Кум Путіна, голова політради партії “За життя”, яку очолює народний депутат Вадим Рабінович (агент КДБ під псевдонімом “Жолудь”), Віктор Медведчук (агент КДБ під псевдонімом “Соколовський”) на початку жовтня на одному з російських пропагандистських телеканалів відзначився обурливою заявою, назвавши Київський патріархат і Українську автокефальну православну церкву не церквами, а “релігійними організаціями”, які “разом зі світською владою в особі Президента України втрутилися у справи церкви”.

Під час виступу Порошенка у Верховній Раді 20 вересня зі щорічним посланням до народних депутатів, коли він говорив про “повне розмосковлення” церк-

ломію альтернативне звернення, в якому просять зберегти “канонічне православ’я в Україні Московського патріархату”.

Першим під зверненням підписався олігарх, колишній громадянин Росії Вадим Новинський (спонсор МП), який є його ініціатором і одним із найбільш затятих захисників “канонічного православ’я” під омофором Московського патріархату. Свої підписи під зверненням поставили співголови Опоблоку Юрій Бойко й Олександр Вілкул, нардепи Сергій і Юлія Львовичі, Нестор Шурфрич, Юрій Мірошніченко, Наталія Королевська, Михайло Папів, Сергій Ківалов, брати Добкіні та інші “гундяєвці”, загалом 39 осіб — російська п’ята колона в Україні, агенти впливу Кремля та, як писав Шевченко, “раби, підніжки, грязь Москви”. Є серед підписантів і Юхим Звягільський — співпрезидент Єврейської конфедерації України.

Окремий приклад сучасної “кочубейщини” продемонстрували на “церковному фронті” народні депутати Андрій Деркач, Яків Безбах, Андрій Шипко та народні депутати попередніх скликань від

люку”! Не забувайте також, що трапилось і з сином зрадника-втікача Януковича.

Позиція Московії в питанні дарування Вселенським патріархатом Томосу про автокефалію і створення Єдиної помісної православної церкви в Україні виглядає комічною. Адже гниле яблуко, яким є РПЦ, що впало з гілки, не може кричати про розкол із деревом, а тим більше заявляти, що виключає через це материнське дерево із яблуні. Істинно, якщо Господь Бог хоче покарати, то він позбавляє розуму!

Причина такої реакції зрозуміла: Україна перестала бути канонічною територією РПЦ, яка так вважала 332 роки поспіль. Станом на початок 2018 року УПЦ КП нараховувала 5167 приходів, а МП (філія РПЦ в Україні) — 11704. Кількість же приходів, які має РПЦ тільки в РФ, за твердженням патріарха Кирила, — 12 665 (по всьому світу — 29 263 приходи). Порівняйте кількість приходів МП в Україні (11 704) і церкви в Росії (12 665) та загалом по світу — і все стає зрозумілим.

Зверніть також увагу ще на той факт, що кількість населення в Україні більш ніж утричі (!) менша, ніж у Росії. На основі цих даних чітко видно, що за кількістю населення на один приход Україна набагато випереджає Росію. За оцінками експертів, річний обіг готівки в приходах і єпархіях церков МП — щонайменше 500—700 млн дол. США. Плюс ще 200—250 млн дол. неконвертованих у готівку пожертвувань. Бюджет УПЦ МП сягає приблизно 15 млрд дол.

Тепер, сподіваюсь, усім зрозуміло, чому Московія так бореться за Україну, бо без України Російська церква втрачає мільярди доларів і практично половину своєї пастви і ні про який авторитет РПЦ у православному світі тоді немає сенсу говорити.

Понад триста років Центр православ’я всієї Русі-України був колонією Росії і перебував у духовному рабстві диявольської секти Московії. Рішення Синоду Вселенського патріархату остаточно розвіяло імперські ілюзії і шовіністичні фантазії Москви, які не підкріплені жодним церковно-правовим документом про Україну як нібито “канонічну територію російської церкви”.

Те, що так званий “перехід Київської митрополії у володіння Москви стався “не за приписами канонічних правил”, Вселенський патріархат визнав ще у 1924 році. Сьогодні Синод ще раз підтвердив цю позицію. Говорячи світською юридичною мовою, Вселенський патріархат визнав Московію злодієм (розбійником з великої дороги), який вкрав (привласнив) православ’я Київської Русі і її святині (церкви, собори, лаври, монастирі).

І найголовніший юридично-церковний (канонічний) висновок: “Скасуванням Синодом Вселенського патріархату Синодального листа 1686 року, скасована адміністрація (керівництво) Московською церквою Київської митрополії і всіх єпархій в Україні”, — заявив ар-

хієрей Константинопольської церкви, представник Вселенського патріархату при Всесвітній раді церков архієпископ Тельміський Іов (Геча).

“З канонічної точки зору, це означає, що сьогодні в Україні православної церкви МП більше не існує. Усі архієреї тепер в Україні де-факто, згідно з цим рішенням синоду, є архієреями Вселенського престолу, і вони тепер повинні чекати директиву Вселенського патріархату щодо свого подальшого існування”, — наголосив архієрей Іов. Він також пояснив, що “Згідно з канонами церкви, на території однієї держави має бути тільки одна православна церква”.

Прес-служба патріарха Кирила істерично відреагувала на таку заяву, цинічно запропонували Іову “лікування” його “душевного і духовного стану здоров’я”. Тепер, згідно з церковними правилами й канонами, РПЦ є сектою, незаконною релігійною організацією, а не канонічною церквою, яку Вселенський собор, після її появи, довгий час називав “служительською Антихристу” і “пристаніщем демонів”. Виявилось, що Вселенський патріархат ніколи не дарував РПЦ Томос на автокефалію. В Константинопольському патріархаті наголосили, що автокефалія РПЦ була самопроголошеною (на зразок так званих “ДНР” і “ЛНР”. — *Авт.*): московського митрополита Іону вибрали 1448 року в Москві без дозволу Константинополя, тобто Іона, по суті, був самозванцем, як і сама митрополія Московії.

Дух Святої Русі — у Києві

Афонські старці понад тисячу років стверджують: “Дух Святої Русі перебуває в Києві”. А Вселенський патріарх Варфоломій свого часу написав: “Світове православ’я — це сузір’я незалежних та рівних національних Церков”.

Один із грецьких старців-схимонахів, який побував у Москві і відвідав Храм Христа Спасителя, заявив коротко і змістовно: “А Христа-то тут і немає!”

Вже маємо, що в “сузір’ї незалежних та рівних національних Церков” засяяла і наша помісна єдина автокефальна українська православна Зірка. Об’єднавчий Архієрейський собор відбувся.

Вселенський патріарх Варфоломій особисто дарував обраному предстоятелю єдиної помісної Української православної церкви Томос про автокефалію.

Переконаний, що впродовж кількох років Православна Русь-Україна з духовним центром у Києві відродиться уже на віки. Так повинно бути. І так буде. Це буде реалізацією Божого плану!

Ми, українці, вистоїмо у війні з російським агресором, здобудемо перемогу над путінським фашизмом і повернемо до складу України анексований Крим і окуповані території Донбасу. Російська імперія розвалиться внаслідок національно-визвольної боротьби поневолених народів, для яких Україна буде взірцем демократичної держави.

Два лапті пара

ви, нардепи з фракції Опозиційного блоку Вілкул, Новинський, Шурфрич та інші демонстративно покинули сесійний зал.

Москва через свою агентуру навіть інспірувала позов до Окружного адміністративного суду Києва, який 1 жовтня подала “Неурядова організація верховенства права”, з вимогою визнати протиправним зверненням Президента України Петра Порошенка до Вселенського патріарха Варфоломія з проханням надати автокефалію Українській православній церкві. З подібними позовами до Верховного суду звернулися також три представники МП.

Ще у травні 2018 року за дорученням Москви народний депутат Новинський з групою представників МП (митрополит Антоній, протоієрей Данілевич та інші) їздив до Варшави на зустріч з єпископом Польської автокефальної православної церкви митрополитом Саввою із завданням створити “ініціативну групу” з блокування надання автокефалії Українській православній церкві. Народні депутати від Опозиційного блоку направили Вселенському патріарху Варфо-

Віктор ТКАЧЕНКО, член “Просвіти”, голова Секретаріату Всеукраїнського об’єднання ветеранів

Напередодні поїздки Секретаріат Всеукраїнського об’єднання ветеранів оголосив збір подарунків від столичних школярів. Подарунки та листи з малюнками і оберегами для наших захисників зібрали київські школи № 140, 235 та дев’ятий “В” клас № 317-ї. Книжки, газети для бійців українського війська надав Андрій Щекун, генеральний директор Державного підприємства “Національне газетно-журнальне видавництво”.

Яскраві враження залишилися від зустрічей з десантниками. Наш бусик довгенько простояв на блокпосту, поки з’ясували деталі нашого проїзду на передову, і коли під’їхав автомобіль супроводу, вже сутеніло. З вимкненими фарами наш ескорт швидко рухався у бік фронту. Хлопці розповідали, що московські найманці часто направляють на наші позиції дрони для ураження з них гранатами українських вояків та автомобілів, зокрема й волонтерів. Тому їхати треба без вогнів і якомога швидше.

На концерт збиралося по кілька осіб з кожної позиції, від-

Підтримуймо мужніх!

З тижневої поїздки на фронт повернулася творча концертна група з Києва, яка вітала наших вояків із новорічними святами. У складі мистецького десанту були і просвітяни. Поїздки організували Всеукраїнське об’єднання ветеранів і просвітяни за фінансової підтримки Державної служби у справах ветеранів війни та антитерористичної операції.

кількох інших, що стоять на передових рубежах лінії фронту.

Траплялися й проблеми, яких у таких поїздках мало не буває. Але потужний заряд позитивних емоцій та енергія від бійців

тества України Алла Васик. — Ці мужні чоловіки та жінки сьогодні своїми життями боронять рідний край від підступного ворога. Я не люблю холоду і дуже намерзлася в поїзді, але їхні усмішки, побажання гріли мою душу. Вони додавали сил для кожного нашого наступного переїзду та виступу. Молю Бога, щоб їх обминали кулі, щоб після перемоги вони повернулися до своїх родин здоровими і неушкодженими.

Щоб поїхати на передову, Алла Васик, Олександр Козулько, Віталій Мороз взяли відпустку за власний рахунок. Ці жертви можуть видатися комусь не такими й великими, але вони визначають рівень їхньої свідомості і громадянської позиції. Кожен із нас мусить допомагати чи сприяти Збройним силам України у цей важкий час. Не шукати причини, щоб не робити, а шукати можливості. Нині всі українці мусять сповідувати девіз десантників: “Ніхто крім нас!”

Збройних сил України були найкращою винагородою за всі незручності та негаразди.

— До кожного хотілося пригорнутися серцем, — ділилася заслужена артистка естрадного мис-

Любов у ділах, а не в словах

“Любов полягає на ділах, а не на словах! — говорив Митрополит Андрей Шептицький. — Хто на своєму становищі працює для добра народу, сповняючи сумлінно свої обов’язки, той є ліпшим патріотом, ніж той, що багато говорить, а мало робить”.

для нашого майбутнього і майбутнього наших дітей. Сьогодні кожен з нас чим може допомагає нашим захисникам. Ми закликаємо бути свідомими. Дякую всім, хто взяв участь в благодійному ярмарку”. Студенти продавали власноруч приготовлені смаколики. До акції долучилися директор ПП “Коломийський лібокомбінат” Іван Гуменюк та підприємець, коломиянин Олег Венц.

“Народ нашої держави об’єднався проти російського

агресора. На полі битви — захисники, мужні, сміливі, хоробрі. Вони захищають нас і нашу Україну. Також лікарі, котрі повертають поранених до життя, волонтери, на плечах яких тримається наша армія. Нехай доля щедрою рукою дарує всім захисникам нашої незалежної України життєві перемоги”, — сказав отець Володимир Гуменюк, духовний наставник студентської молоді Коломийського навчально-наукового інституту та благословив усіх присутніх.

«Надія в Бозі, а сила в руці!»

Цей напис на мечі гетьмана Мазепи став символом для людей, які приходять сьогодні з війни на Донбасі. Про одного, бійця-ветерана — Олесь Носогрійку, котрий опиняється в рідному Каневі після поранення, йдеться у повісті “Повернення” (видавництво “Ярославів Вал” і Етнічні козаки Подніпров’я, 2018). Автори Леся Гончар і Руслан Найдя описують долю хлопця, знаючи, як воно насправді. Ну добре, козак повернувся, а що далі? Яким чином — ось головне питання — він стане людиною нового типу? Бо ж війна для одних — занепад і розтління, для інших — шлях гартування духу. Та без кисню ж вогонь не горить... А герой повісті, загнаний долею у страшну безвихідь Донбасу, раптом розуміє: Батьківщину захищати — то святе, але як жити далі, коли повітря не вистачає? “Повернення” — спроба осмислення того, що відбувається з ним. Автори вклали в голову й мову свого героя безліч глибоких і особистих думок.

Тетяна КУШТЕВСЬКА, письменниця (Ессен, Німеччина)

Для авторів їхня літературна творчість — це місія і духовна, й суспільна. Я давно знаю їх особисто. Вони самі такі — люди нового типу. Приглянемося до різноманітності їхніх проєктів: тут і “Пам’ятниці Предків” Лесі Гончар (на мою думку, нічого глибшого, добрішого й печальнішого за ці саги й давні українські легенди ніхто ще не написав), проза на теми сучасні, а ще й кулінарні романи, один із них “Козацька Кухня”, до слова, перекладений німецькою, у Німеччині вже став бестселером. За кожним героєм творчого подружжя стоїть те, що можна назвати “кодексом честі”. А надію їхню я б сформулювала так: неординарні люди одвічно в опозиції до влади, а люди бездарні — завжди радісно до влади пнуться. Чому так? Та тому, що влада потребує консервації дійсності, а люди талановиті — потребують прогресу. Чи зацікавлена Україна сьогодні в талантах? Таких, як боєць-козак Олесь із “Повернення”? Він — центр тяжіння усього світлого, гідного й життєствердного, навколо нього гуртується його козацьке братство — хлопці абсолютно пронизливої ширості й простоти. Розумні, мислячі про долі України й Росії. Людина повинна думати, дивитися правді в очі. Росія сьогодні — це епоха повного гниття і тотальної маніпуляції, ідеологічного терору і всюдисущої брехні. Агресія Росії — причина страждань і бід України, яка п’ять років тому вибрала європейський шлях.

“Повернення” — неймовірно актуальний сьогодні текст, прагнення роздивитися час у відтинках і суцвіттях. Сюжет — каркас, з якого виростають тіло й душа повісті. Автори шільністю свого письма, кількістю підтекстів, фантастичних діалогів (чого варті лише один “простий горячий кін”, який отримує листи з фронту!) — перетворили книгу на неймовірно живий діалог з читачем.

А справжнє єство і талант Олесь — це козацькі залози, де головне — братство, економічна незалежність, “...воля, своя земля, молода дружина і товариство. Я вірив, що от такі залози розквітнуть скоро-скоро, як тільки та клята війна скінчиться — по всій козацькій Україні!” — так пишуть автори.

Жити серед своїх, тих, хто мислить, як ти, поділяє ідеали пасіонарності, здорової люти (мій старий мудрий батько казав — “зроби або здохни!”), сили наміру, повернення до кращих традицій козацької України, до того самого девізу життя, який був на мечі Мазепи: “Надія в Бозі, а сила в руці!”

Автори ніби вколоти нам свої 136 уклів-сторінок звитяжності й оптимізму. Повість має яскравий фінал — хитросплетений і несподіваний, ніби вибухає наша свідомість: все вдається Олесеві Носогрійку! І в нас усе вийде!

У “Поверненні” є персонаж Віринея — дівчина могутня, яка вміє приймати точні й ризикові рішення: під обстрілами з воєнної зони Донбасу рятується сама і рятує свого коня. Розшифровка образу сильної жінки, справжньої української козачки, — це важлива риса сучасної української літератури. Це саме той образ, за яким вічно тужить переважно чоловіча українська література.

У світ давно проривається епос про життя в сьгоднішній Україні, про війну на Донбасі, про трагедію Криму — матеріалу є на десяток Шекспірів. І образ українки сьгоднішньої неймовірно значущий. Усвідомлюю, як важко його спресувати в роман, повість, оповідання чи п’єсу. Але треба хоча б намагатися осмислити цю дійсність.

...Я ніколи не забуду цей сутінковий вечір листопада 2018-го. За вікном потяга “Костянтинівка-Київ” — ніч і степ. Нас у купе три жінки... Перша — літня, всю дорогу мовчить або раптово ковтає сльози, відвертаючись до вагонного вікна. Ми з молодою супутницею говоримо про життя. Женья — так звать її, була медсестрою в українському госпіталі на Донбасі. Вона розповідає, що в госпіталі у них лежав молодий боєць з перебитим хребтом. Йому, самому на світі, нікуди й ні до кого було повернутися після госпіталю. Женья, за вдачею романтик і, за її словами, “людина з прагненням подвигу”, — зважилася на цей подвиг, забрала бійця до себе. Але нічого не склалося. Склалась — не любов. До повного відторгнення і ненависті одне до одного... Так буває у страшному світі, де нікого й ніколи не можна силою врятувати. “Але ж світлі моменти у вас були?” — питаю. “Найсвітліші для нього миті були, коли його провідували сусідські хлопці-близнюки і він ліпив їм з пластиліну веселих звірятко...” — сказала Женья і заплакала. І тут терпець увірвався у літньої жінки. виявилось — вона з-під Саратова. Везе додому урну з останками сина-контрактника. Поїхав він на Донбас на війну заробляти гроші. “Але більше я вам, дівчата, нічого не скажу. Не можна. Про те — де і як загинув син — я не можу говорити. Бо не оплатять похорон і не дадуть гроші... А мені треба старшому синові-інваліду квартиру купити на ті гроші...” І заплакала. Слідом заридала вже я. Так ми і їхали — дві українки, одна з-під Кременчука, інша — з Донецчини, а третя — росіянка з-під Саратова. І плакали... От про це б написати і написати з такою вельмежою люттяю, як у найкращих українських класиків.

Текстів, які з роками знаходять нові смисли й нове звучання, я бажаю авторам “Повернення”. А цю їхню книжку з автографом я бережу й берегтиму, як дорогу реліквію.

Січень 2019

ділення, взводу. Приміщення було вже підготовлене. На “сцені” прикріпили прапори від столичних шкіл, які передали подарунки бійцям. На тих прапорах бійці писали дітям слова подяки.

Після пісенного привітання Алли Васик я увімкнув ноутбук, на якому було записано святокове поздоровлення від школярів столичної школи №140. Затамувавши подих, його слухав весь зал. Обереги, виготовлені дбайливими руками дітей з 235-ї школи, дісталися кожному захисникові. Потім — козацька пісня бандуриста Віталія Мороза. Завершився концерт спільним виконанням пісні “Ой у лузі червона калина”.

За час перебування у наших захисників ми побували не лише в десантників 80-ї бригади, а й у

Галина ВОЛОЩУК, викладач кафедри філології Коломийського навчально-наукового інституту

Студенти та викладачі Коломийського навчально-наукового інституту нещодавно провели солодкий благодійний ярмарок “Допоможи війну АТО”, який організовують напередодні свят вже четвертий рік поспіль. Їм вдалося зібрати 5 000 гривень. Кошти передали капеланові Коломийської єпархії УГКЦ отцю Василеві Довганюку на придбання медикаментів та солодощів для військового госпіталю Сіверськодононецька. На початку акції до присутніх звернувся директор інституту Юрій Плекан: “Висловлюємо подяку воїнам, котрі захищають нашу країну і роблять все можливе

Канонізація національного духу

Аскольдова могила... Це місце священне, омите кров'ю першого з відомих наших князів. Воно оповите стародавніми і нинішніми легендами. Сьогодні тут, у каплиці при Святомиколаївській церкві УГКЦ, вони повертаються до нас, сучасників, у впізнаваних образах. З першого погляду вражають своєю силою і незнищенністю національного духу. Того духу свободи і гідності, що ширяв у руських дружинах Святослава Хороброго і козацьких загонах Богдана Хмельницького, вирував у студентському курені героїв Крут, кипів у повстанчих загонах отаманів 1920-х і УПА 1940-х, клетотів під час Революції Гідності, а нині нуртує в серцях наших захисників, які боронять нашу незалежність від давнього московського ворога.

Микола ЦИМБАЛЮК

Всю цю потужну енергію національного духу змогла передати у своїй широкоформатній монументальній роботі заслужений діяч мистецтв України Марина Соченко. Над нею вона працювала понад півроку — від численних картонів (ескізів) до завершеного розпису.

— Це закінчена композиція, — розповідає Марина. — Додавати сюди вже нічого не можна. Хоча мені радили ще і ще домальовувати. Тут уже є п'ятдесят п'ять портретів у чотири ряди. Ліва сторона — узагальнені, символічні образи героїв, що символізують той чи той період нашої історії. І конкретні: легендарні командири військових формувань УНР, отамани повстанських загонів, наші сучасники. Права — герої Небесної сотні, загиблі на східному фронті. Тобто всі ті, хто воював і віддав своє життя за свободу і незалежність нашої землі.

У лівій частині композиції, починаючи з першого і до четвертого ряду, художниця зобразила, зокрема, отаманів Петра Дяченка, командира полку Чорних Запорозжів Армії УНР, Василя Чучупака — Холодноярської республіки, Данила Терпила (отаман Зелений), Олександра Лісовського, сотника 3-го гайдамацького полку, полковників Євгена Коновальця, Петра Болбочана, Василя Тютюнника, Олексія Алмазова, генерал-хорунжого Армії УНР, командувача Запорізького кінно-гарматного дивізіону Окремої Запорізької дивізії військ Центральної Ради. Є там двоє Героїв Крут: Володимир Шувалов і наймолодший з невмирущої когорти — Микола Ганкевич.

У частині лівої і повністю правої можна впізнати Маркіяна Паславського, позивний “Франко”, громадянина США, який загинув в Іловайську і похований тут

же, на Аскольдовій могилі; Героїв України Андрія Кизило, випускника Київського військового ліцею ім. Івана Богуна, майора ЗСУ, генерал-майора Сергія Кульчицького, Василя Сліпака, позивний “Міф”, оперного співака... Є тут і п'ять зі ста загиблих “кіборгів”, захисників Донецького аеропорту: хмельничанин Іван Зубков, киянин Ігор Броневицький (“Він так просив мою душу, у нього такі очі!” — каже Марина), львів'янин Андрій Грицан, наймолодший, 18-річний сумчанин Андрій Табала і херсонєць Олексій Болдирев. Це той Болдирев, етнічний росіянин і один із найпатріотичніших українців, який за дев'ять днів до своєї загибелі у вересні 2015 року на своїй сторінці у мережі Фейсбук виставив пост:

“Так часто стала звучати фраза “люди втомилися від війни”... Дорогі люди, відпочиньте. Для вас війни нема, але ви все одно втомилися від неї... Не переживайте! Тут, де війни нема, ми, ідіоти, котрі могли відкупитися або звалити в іншу країну, захистимо ваш відпочинок. Ми не вміємо втомлюватися. І не треба паритися про пацанів, які тут! Ви ж не просили Вас захищати. Ви взагалі не розумієте, за кого ми тут воюємо. Але це не важливо. Ви ж втомилися. Відпочивайте...”

— Воно мені болить... — ділиться зі мною Марина. — Коли писала їхні портрети, я стільки виплакала... Ось ці, — показує на праву сторону композиції, — наші майданівці. Багатьох я знала. Коли ховали Андрія Іванова, була на його похоронах. Він мій друг. Помер улітку, хоча мій його виходжували. Після Майдану Андрій з першою хвилею добровольців подався на фронт. Під Дебальцевим був тяжко поранений, повернувся без руки. Уявляєш, у ніч смерті мені прийшла есемеска від нього: “Мариночко, я вже тут!”. І тієї ночі він помер...

Багатьох майданівців Соченко малювала з фотокарток, які приносили їй волонтери, матері. Одні самі приходили до неї, інші виходили на неї через Інтернет. Для неї праця над портретом — не звичайне змальовування обличчя. Щоб показати людину так, як це робить Марина, крім майстерності живописця треба бути тонким і глибоким психологом, увійти в душу героя. Тому вона знайомиться з їхніми друзями, рідними, матерями. Спілкування з ними допомагає побачити живу душу зображуваного, а не застиглий перед фотооб'єктивом обрис.

Продовжуючи свою розповідь, Марина почергово, переходячи від одного героя Небесної сотні до другого, називає імена: Ілля Ідель, це айдарівець... Женя Марчук (“загинув героїчно під Іловайськом”)... Денис Денисюк, майданівець, журналіст з телеканалу СТБ, загинув під Широкиним (до речі, ніхто з їхньої фірми так і не прийшов на відкриття розпису)... Кульчицький, тут їх два, один із них — Володимир, майданівець... Олександр Клітинський (“згорів у Будинку профспілок, тут, на горі при церкві, він похований поруч із Паславським”)... Далі — Віктор Швець, Ольга Бура, Олександр Плеканов, Андрій Мовчан, Нігоян, Жизневський, Мельничук, Полянський...

— Те місце, на верхньому майданчику над Майданом, — пригадує художниця, — де загинув Леонід Полянський, зображено у мене на картині, яку я там з природи малювала. Там досі немає таблички... Часто зустрічаюся і спілкуюся з його мамою: це просто суцільна жива рана. Хоча вони всі такі. А мама Броневицького (він у неї єдиний син) ходить із портретиком на всі заходи, що їх проводять кіборги, на всі зустрічі матерів... Вона виходить на сцену з його портретом і каже: “Я прийшла, і це єдине, що у мене є”.

Портрет Веремія, журналіста з газети “Весті”, якого забили за професійну діяльність бітими тітушки, просив намалювати священник, настоятель цієї церкви. “А на

тому місці, — журиться Марина, — ця мерзота (натякаючи на власників газети) навіть меморіальну табличку не поставила”.

Отже, лівова частка роботи — розпис каплиці церкви св. Миколая Чудотворця завершено. Але ще не менше роботи залишається над правим і лівим приділом. За проектом буде розписано і дві арки. В картушах, де зазвичай пишуть ікони, буде виписано портрети гетьманів, провідників національно-визвольної боротьби початку ХХ століття. Тобто закінчення цього монументально-сакрального розпису каплиці ми побачимо ще не скоро.

— Коли до мене звернулися парафіяни Святомиколаївської церкви, щоб увіковічити пам'ять загиблих героїв за Україну, написати їхні портрети, — каже Марина Соченко, — я, чесно кажучи, не уявляла весь огром роботи і відповідальності. Хтозна, якби знала, може б, і не починала. До того ж, спочатку, згідно з проектом, о. Ігор хотів, щоб ми намалювали всю київську Небесну сотню. Але в процесі роботи зрозуміли, що це нереально з багатьох причин.

Звичайно, церковний живопис має свої канони, тому портрети не можна було просто так малювати. Марина Соченко запропонувала в композиції образ Покрови Пресвятої Богородиці, а під її покровом — наших національних героїв. Поєднання в сучасному живописі різних стилів, еkleктика не є чимось новим. Але подібного в монументальному живописі, здається, ще ніхто не робив. Пошуки нових форм ідейного вираження мовою мистецтва нерідко ведуть до вражаючих результатів. Сам факт, що художниці, попри проблеми, вдалося створити високого громадського звучання і талановито написаний монументальний твір, ще потребуватиме глибшого аналізу і осмислення і церковними діячами, і мистецтвознавцями. Незаперечно одне: на Аскольдовій могилі, в каплиці при церкві св. Миколая Чудотворця забило потужне джерело незнищенної енергії національного духу.

Анатолій КОВАЛЬЧУК

Торік у грудні в Овідіополі — райцентрі Одеської області, відбувся святковий захід “Дві зірки”. Організував його відділ культури міської райдержадміністрації. Ведучою свята і головою журі, яке визначало переможців пісенного конкурсу, була керівник відділу культури РДА Олена Горячих. Виступ перед учасниками заходу, численні коментарі і репліки вона робила російською мовою. Всі оголошення, вітальні написи з нагоди дня Св. Миколая і Нового року, виставлені в місцевому будинку культури, також були виконані неукраїнською. І це відбувалося в районі, де українці становлять 80 % населення. Для більшості мешканців українська мова — рідна, і всі нею без проблем володіють.

Яким може бути пояснення цього аномального випадку, що суперечить не тільки здоровому глузду, а й українському законодавству? З таким запитанням у коректній формі звернулися до п. Горячих активні учасники свята подружжя Микола Цюпа і Валентина Петренко, донедавна солісти-вокалісти Одеського оперного театру. До речі, вони переможці не одного пісенного конкурсу. Як виявилось, Горячих уродженка Овідіопольщини. Вона доброю українською відповіла, що звикла проводити всі заходи “рідною російською”. Ніхто ніколи (ні керівники району, ні його мешканці) не робив їй зауважень з приводу ігнорування нею як посадовою особою під час виконання службових обов’язків державної української мови.

Але така відповідь не влаштувала патріотичне подружжя, і вже наступного дня вони звернулися до заступника голови Овідіопольської РДА Олександра Ворохаєва. Той уважно вислухав небажаних українців, визнав слушність їхніх вимог і пообіцяв вжити рішучих заходів щодо дотримання мовного законодавства в районі. І справді, за кілька днів усі публічні вітальні написи з нагоди свят в Овідіополі були виконані державною — українською.

Як сказала голова Миколаївської обласної організації НСПУ Віра Марущак, Микола Миколайович Аркас завжди служив українському слову і багато робив для його збереження у царській Росії. Вів велику культурно-просвітницьку роботу: збирав музичний фольклор, написав першу українську оперу “Катерина” за сюжетом Шевченківських творів, книгу “Історія України-Руси” — першу історію нашої Батьківщини, видану українською мовою, створив і опікувався українською школою у селі Богданівка. Письменниця тримала в руках одну з найцінніших архівних знахідок — щоденник, який вів 24-річний Микола Аркас. Саме йому юнак довіряв свої найпотаємніші думки та писав вірші, котрі свідчили про поетичний таланти. Дорогим і рідним дітищем М. М. Аркаса було миколаївське товариство “Просвіта”, яке пропагувало українську мову і культуру, підносило національну свідомість українців через вечори, лекції, виставки, концерти. Ветеран миколаївського ОО ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка Інна Береза акцентувала, що в день Різдва Христового ми вшановуємо людину, справу якої потрібно активізувати. Скоро відзначатимемо 30-річчя відновлення “Просвіти” у Миколаєві, і ця дата повинна стати поштовхом до покращення просвітницької справи у місті та області. Інна Юхимівна підкреслила, що приклад для роботи у цій справі — діяльність Першої української гімназії, очільником якої є заслужений працівник освіти С. В. Бережний.

Оце так влада: «язик» має, а мови не знає

Але закрадаються сумніви: невже голова райдержадміністрації і його заступники не знають українського законодавства, зокрема вимог щодо обов’язкового використання державної мови? Чи, може, не чули про Указ Президента П. Порошенка про проголошення 2018—2028 років Десятиріччям української мови? Хіба не розуміють, що своєю байдужістю й хитанням у питаннях реалізації гуманітарної політики нашої держави чиновники вкладають козирі у криваві руки кремлівських за-

гарбників? Які вирішать, що Овідіопольщина, Болградщина (мала батьківщина Петра Порошенка) чи Ізмаїльщина — то не Україна, а “руській мір”, і вторгнуться в Одещину “защитять саатечествіників ат бендеровской кievской хунти”.

Миролюбні і працьовиті мешканці Одещини рішуче виступають проти посягань московських “братів” на їхній край. Вони не хочуть перетворення своєї землі на зону бойових дій. І ніколи не допустять, щоб їхні міста і села перетворилися на руїни. Тому люди готові дати гідну відсіч усім провокаторам і кремлівським агентам, які час від часу намагаються підбурити їх до сепаратистських, антиукраїнських акцій.

Україна, як правова й демократична держава, не дискримінує своїх громадян за ознаками раси, національності, мови, віросповідання тощо. Вона гарантує всім національним меншинам, що проживають на її території, право зберігати національну ідентичність, вивчати мову, засвоювати традиційну культуру і звичаї своїх предків. А також — можливість вільно вибирати мову спілкування в родині, в побуті, у громадських місцях. Більш того, питання національності, рідної мови, ви-

жали і любили українську мову як єдину державну. Бо вільним володінням українською мовою вони демонструватимуть не тільки політичну лояльність, а й любов до нашої Батьківщини, повагу до її державних символів, одним із найголовніших з-поміж яких є мова корінного народу. Влада ж мусить сприяти тому, щоб державна українська мова стала мовою міжнаціонального спілкування, громадянського єднання і миру для всіх національних груп на всій території України. Адже саме такою є світова практика, й наша держава не повинна бути винятком з цього правила.

Хоча шлях України до міжнародних стандартів, зокрема у мовній сфері, непростий. Адже багаторічна політика насильницької денационалізації нашого народу призвела до жаклих деформацій у духовній, зокрема в мовно-культурній сфері. На жаль, за попередні 27 років влада Незалежної України, представлена здебільшого людьми випадковими, непатріотичними, нерішучими і млявими, а часті зрадливими й налаштованими відверто антиукраїнськи, не виявляла політичної волі, мудрості й наполегливості у процесі державного будівництва. Тому не спромоглася подолати успадкованих від комуністичного режиму ганебних викривлень у цій надзвичайно важливій духовній галузі.

Крім органів державної влади та органів місцевого самоврядування про значне посилення позицій української мови повинна дбати також патріотична громадськість: члени українських патріотичних партій і громадських організацій, депутати місцевих рад, усі, хто дбає про духовність, патріотизм і культуру молодого покоління: вчителі ЗОШ, вихователі дитячих садків і, звісно ж, батьки, адже вони хочуть, щоб їхні діти виростили не тільки високоосвіченими, моральними людьми, але і справжніми синами й дочками нашої Вітчизни. І почувалися в Україні не слугами чужинців, а реально були єдиними господарями рідної землі.

Наша держава має дбати, щоб усі її громадяни, незалежно від національності й місця проживання, добре знали, пова-

Свічка пам’яті Миколі Аркасу

З ініціативи Миколаївської обласної організації НСПУ та ветеранів товариства “Просвіта” відбулася акція “Свічка пам’яті М. Аркасу” з нагоди 166-ї річниці від дня народження видатного українського історика, композитора, громадського діяча, просвітителя, фольклориста.

Директор закладу розповів, що гімназія з 2003 року носить ім’я Миколи Аркаса. У школі поширюють його ідеї, реалізують життєве кредо. Проводять Аркасівські читання, заснована аркасівська премія, відбуваються заходи у музеї історії гімназії. Йдеться і про плекання української мови, реалізацію моделі художньо-естетичної освіти, в якій чільне місце посідає вико-

нання та слухання через музичний філармонійний абонемент творів М. М. Аркаса. У гімназії працює осередок ВУТ “Просвіта” ім. Т. Шевченка. Плідною є співпраця з колективом Христорівської ЗОШ Баштанського району. Є у закладі єдина в Миколаєві скульптурна фігура М. Аркаса на повний зріст, є аркасівський меморіальний куток з його барельєфом.

Аркасівська тема близька письменникам. Як сказав член НСПУ Віталій Рогожа, який вивів образ Аркаса та його сина в романах “Отава” та “Воля або смерть”, у Миколаєві Миколу Аркаса називають греком з душею українця, забуваючи, що один дід — за походженням грек, а з материного боку — представники війська запорозького. Українську душу плекала мама Софія Богданович, навчила сина любити Україну, її пісню, її історію.

Про своє поетичне бачення і візуалізацію образу нашого просвітителя розповіла професор кафедри дизайну ВП “МФ КНУКіМ” Інна Черкесова, яка запросила учасників акції на цикл заходів, пов’язаних з українською мовою, до бібліотеки ім. М. Кропивницького.

Голова громадської організації “Українське товариство “Просвіта” Миколаївщини” Ігор Марцінковський наголосив, що рід Аркасів ствердив велику силу українства. Бо ж українцями Аркаси стали в добу, коли українство було забороненою справою.

Прес-центр
Миколаївського ОО НСПУ

Володимир КУПЧИК

Лонгин Цегельський народився 29 серпня 1875 року в містечку Камінка Струмилова (тепер Кам’янка Бузька), біля Львова. Був нащадком давніх священничих родів Цегельських і Дзеровичів, відомих своїм патріотизмом і жертвоністю для українського народу і Української Церкви.

Його батько о. Михайло Цегельський (1848—1944) був відомим священником, просвітителем і громадсько-політичним діячем. Після висвячення митрополитом Йосифом Сембратовичем був скерований на парохію в Камінку Струмилову і протягом 70 років душпастирював у цьому місті. Був камінко-струмиловецьким парохом і деканом Камінецьким та одним із чільних діячів “Просвіти” та інших українських громадських організацій. Мав великий авторитет не лише на Львівщині, а й у всій Галичині. Традиції активного й дієвого патріотизму о. Михайла Цегельського продовжили його діти. Активними й відомими були його сини: педагог-фізик і член НТШ Роман Цегельський, о. доктор Ігнатій Цегельський; донька Євгенія стала дружиною видатного історика Мирона Кордуби і сама була активною в українському жіночому русі, донька Івана стала дружиною активного душпастиря і просвітителя о. декана Володимира Лиска, а донька Марія — дружиною о. Володимира Кармазина, декана Поморянського.

Та найвідоміший представник родини Цегельських — старший син о. Михайла — Лонгин Цегельський, який став адвокатом, визначним громадсько-політичним діячем, публіцистом, державотворцем і дипломатом.

Початкову освіту Лонгин Цегельський здобув у Камінці, потім навчався у Першій державній академічній гімназії у Львові, далі навчання на юридичному факультеті Львівського університету ім. Франца Йосифа. 1898 року його скерували до Відня на правничо-адміністративну практику при міністерстві закордонних справ, звідки делегували на рік до австрійського посольства у Стокгольмі. Після повернення до Львова Лонгин Цегельський захистив докторат у галузі міжнародного права.

Ще в студентські роки брав активну участь у багатьох акціях. Так він був делегований у складі австрійської делегації на студентський конгрес в Англії, де виступив з промовою, в якій рішуче протестував проти вилучення перед тим реферату про перебування Європи, в якому йшлося, що Галичина по річку Сян повинна належати Росії. Під час запального виступу Лонгин Цегельський, очевидно, образив російського царя, за що був вигнаний з Конгресу і з самої Англії, а в місті Пассау на німецько-австрійському кордоні його заарештували австрійці за “образу маєстату іншого монарха”. Лише завдяки старанням ректора і сенату Львівського університету, а також намісника Галичини графа Міхала Бобржинського Лонгина Цегельського звільнили з-під арешту і він уник будь-якої відповідальності.

Прагнувши поширювати національні ідеї, він включається в процес творення студентських товариств. Був членом нелегального Проводу української організації “Молода Україна”. Саме

Доктор Лонгин Цегельський — речник Української Держави

Україна відзначає величній ювілей своєї державності. Цьогоріч 22 січня виповнюється 100 років з дня проголошення Акта злуки Української Народної Республіки і Західноукраїнської Народної Республіки.

Відзначається це на всеукраїнському і державному рівні, про що Верховна Рада України ухвалила постанову.

Задля гідного пошанування історичної пам’яті нації маємо поіменно згадувати всіх, хто здійснивав цю вікопомну подію. Серед них на почесному місці — Лонгин Цегельський, український громадсько-політичний діяч, дипломат, адвокат, журналіст, видавець. Він був членом уряду ЗУНР і саме йому випала честь зачитати Акт злуки між ЗУНР і УНР біля пам’ятника Богдану Хмельницькому в Києві.

він значною мірою спричинився до злуки студентських товариств “Ватра” й “Академічне Братство” в єдину студентську організацію “Академічна Громада”, що відіграла велику роль у житті українських студентів.

Лонгин Цегельський був редактором (1900—1902 рр.) студентського журналу “Молода Україна” та автором статей у ньому. Хоч “Академічна Громада” не мала чітко вираженої політичної позиції, оскільки до неї входили і прихильники народовського руху, і прихильники соціалістичних та радикальних ідей, але їх об’єднувала спільна ідея державності й соборності України, кінцевою метою якої мала стати Українська самостійна держава.

У липні 1899 року Лонгин Цегельський виступив організатором з’їзду українських студентів, на якому виголосив політичний реферат. На підставі доповіді було схвалено дві найважливіші постанови: вимога до австрійського уряду про заснування українського університету у Львові і документ про змагання до створення української суверенної соборної держави.

На студентському вічі у Львові 14 липня 1900 року Л. Цегельський виступив з доповіддю, в якій основною метою українців оголосив незалежність українського народу і закликав до соборного єднання галицьких і російських українців. Це був один із перших привселюдних закликів, спрямованих на популяризацію ідеї української державності, на здобуття політичної і духовної незалежності.

Розпочинається публіцистична кампанія поширення цієї ідеї. Л. Цегельський опубліковує праці, серед яких найбільш відома — “Русь-Україна і Московщина”. Лонгин Цегельський підтримував тісний зв’язок із Миколою Міхновським, публікував у Львові його праці.

Після закінчення університету та захисту докторату Л. Цегельський займається адвокатською діяльністю, та згодом цілком присвячує себе журналістській і громадсько-політичній діяльності. Був членом національно-демократичної партії, брав активну участь в її роботі. Маючи неабиякий журналістський хист, часто дописував до газет і журналів. Був редактором газет “Свобода” (1907—1908), “Діло” (1908), а під час війни очолював редакцію другого українського щоденника “Українське Слово” (1915—1918), працював редактором “Літературно-Наукового Вісника” Наукового Товариства ім. Шевченка у Львові, членом якого був.

Дуже активно пропагував соціально-січовий рух у Галичи-

ні, був близьким до Івана Боберського, активіста створення спортивних товариств, з яким співпрацював.

Доктор Лонгин Цегельський належав до проводу організації “Сокіл”, був членом Надзірної Ради Убезпеченого Товариства й Банку “Дністер”, одним із директорів Земельного Банку Гіпотечного.

На загальних виборах до австрійського парламенту 1908 року Цегельський виступив в коаліції з сіоністами. Був обраний заступником посла — д-ра М. Гібеля, відомого діяча єврейського сіоністського руху, а після смерті останнього 1909 року зайняв його місце в парламенті. На виборах 1911 року Л. Цегельський здобув мандат по Ярославській окрузі (Любачів—Ярослав—Чесанів), перемігши графа Тарновського. 1913 року його обрали послом до Галицького сейму від Бібречького повіту.

В австрійському парламенті Лонгин Цегельський став секретарем Української парламентської репрезентації, активно працював у комісії закордонних справ. Як член цієї комісії, їздив з дипломатичними місіями у різні країни.

Будучи депутатом австрійського парламенту та водночас Галицького сейму, Лонгин Цегельський брав участь в організації Всеслов’янського З’їзду Послів 1913 року, ініціаторами якого були чеські політики.

З 1914 року д-р Лонгин Цегельський був членом Головної Української Ради, яку очолював Кость Левицький. До президії Ради разом з ним увійшли Микола Білицький, Іван Боберський, Іван Кивелюк, Микола Лагодінський, Михайло Лозинський, Андрій Лунів, Теофіл Мелень, Володимир Темницький, Кирило Трильовський, Юліян Романчук, Володимир Старосольський.

У час Першої світової війни Лонгин Цегельський із сім’єю виїхав до Відня, де працював у Комісії з питань біженців, а також у Комітеті допомоги біженцям. Коли Боева Управа Українських Січових Стрільців переїхала до Відня, д-р Л. Цегельський став її членом.

Восени 1918 року стало очевидним, що дні Австро-Угорської імперії злічені. Перед українськими політиками постало нагальне завдання — вирішити, як діяти далі. Активність українського політичного проводу зростала. На маніфестаційному вічі 22 вересня 1918 року в Народному Домі з доповідями виступили Кость Левицький, д-р Степан Баран і д-р Лонгин Цегельський. Основною ідеєю віча була вимога поділу Галичини та утворення окремого коронного краю.

Після підписання Берестейсько-миру д-р Цегельський часто їздив із дипломатичними місіями до Києва. Він добре знайомий із провідними діячами Наддніпрянської України, мав приязні стосунки з гетьманом Павлом Скоропадським, прихильником якого був.

Лонгин Цегельський бере активну участь у підготовці й організації першолистопадового перевороту 1918 року у Львові. Йому довелося вести переговори з поляками під час боїв у Львові. У момент утворення першого галицького уряду 9 листопада 1918 року д-р Цегельський стає державним секретарем (міністром) внутрішніх справ Західно-Української Народної Республіки.

Після відставки на початку грудня голови уряду Костя Левицького і призначення на цю посаду С. Голубовича, якому доручили сформувати новий уряд, Л. Цегельський обіймає в новому уряді посаду керівника Секретаріату закордонних справ ЗУНР.

Міністром закордонних справ ЗУНР був д-р Василь Панейко, але він фактично майже весь час перебував у Парижі як представник ЗУНР на Мирній конференції, тому ведення переговорів та інші справи в міністерстві закордонних справ президент Євген Петрушевич доручив Лонгину Цегельському. Так він брав участь у переговорах у Фастові, внаслідок яких 3 січня 1919 року була підписана попередня угода про злуку УНР та ЗУНР.

22 січня 1919 року на Софійському майдані Києва “рівно о дванадцятій розпочався акт Злуки. Тишу порушив державний секретар Лонгин Цегельський, який зачитав грамоту-ухвалу Української Національної Ради ЗУНР від 3 січня 1919 р. Опісля промовець передав грамоту з підписами президії Української Національної Ради голові Директорії Володимирові Винниченку”. (Литвин М., Науменко К. Історія ЗУНР. Львів, 1995. — С. 132—133)

Після проголошення злуки українських земель Л. Цегельський став одночасно заступником міністра закордонних справ УНР в Києві (міністром був Володимир Чехівський). Призначення посади заступника міністра закордонних справ УНР було хіба теоретичним, бо якогось фактичного об’єднання урядів УНР і ЗУНР так і не відбулось. Та й незадовго після акту злуки Київ захопили більшовики, а вся галицька делегація перед тим покинула Наддніпрянщину і повернулася до Галичини.

Завдяки знанням іноземних мов і досвіду дипломатичної діяльності Лонгин Цегельський очо-

лював переговори з усіма місіями і представниками з-за кордону. Однією з найважливіших місій була місія від Мирної конференції на чолі з французьким генералом, маркізом де Бертелемі. Ведення переговорів було доручено Л. Цегельському, але вони не увінчались успіхом, оскільки Національна Рада не прийняла умов перемир’я, запропонованих генералом Бертелемі. Л. Цегельський, який вважав за потрібне прийняти умови перемир’я, щоб забезпечити суверенітет хоч над якоюсь територією і отримати визнання держав Антанти, виступив із різкою незгодою з курсом уряду ЗУНР і 13 лютого 1919 року подав у відставку.

Після відставки Лонгин Цегельський деякий час жив у Відні. Незабаром отримав від Петрушевича, вже як диктатора, доручення очолити посольство ЗУНР у Вашингтоні, куди виїхав 15 березня 1920 р. через Чехословаччину, Німеччину і Голландію, і 10 квітня 1920 р. прибув до Нью-Йорка.

З того часу д-р Лонгин Цегельський жив у США. Він мав завдання домогтися визнання ЗУНР з боку Сполучених Штатів Америки, а також організувати постачання в Галичину медикаментів і боєприпасів. Прибувши до Нью-Йорка, Цегельський створив Тимчасовий головний український рятунковий комітет “Поміч рідному краю” і став його головою. Взимку 1921—1922 років Є. Петрушевич дав Л. Цегельському спеціальне дипломатичне доручення поїхати до Японії. Після повернення з Японії до США Л. Цегельський подає у відставку з посади посла, заявляючи про свою незгоду з прорадянським курсом, який обрав Є. Петрушевич. Його місце зайняв д-р Лука Мишуга.

Деякий час Лонгин Цегельський працював викладачем українознавчих предметів в українському відділі протестантської теологічної семінарії у Блуфільді, штат Нью-Джерсі. У цей час написав розвідку “Про історію протестантизму”.

У Нью-Йорку Л. Цегельський редагував часопис “Український Вісник”, а потім переїхав до Філадельфії, де працював редактором часопису “Шлях”. 1937 року видав у Філадельфії монографію “Митрополит Андрей Шептицький”, яку схвально оцінив сам Митрополит.

Улітку 1938 року Лонгин Цегельський здійснив поїздку до Європи. Він спричинився до створення Українського Конгресового Комітету Америки, З’єднаного Українсько-Американського Допомогового Комітету, а також Літературно-Мистецького Клубу у Філадельфії.

З 1943 року і до самої смерті Лонгин Цегельський був редактором популярного часопису “Америка”.

Помер славний українець 13 грудня 1950 року у Філадельфії. Похований на українському цвинтарі на Факс Чейс, коло Філадельфії.

Важко переоцінити значення спогадів Лонгина Цегельського, котрі він публікував у газеті “Америка” і які після його смерті були видані під назвою “Від легенд до правди” (1960). 2003 року працю перевидано у Львові видавництвом “Свічадо”, з передмовою професора Ярослава Дашкевича.

Спогади Лонгина Цегельського становлять важливе джерело для вивчення історії української державності.

Невигадані історії університетських затіноків

Олексій ВЕРТІЙ,
доктор філологічних наук,
м. Суми

Роман Офіцинський. Червона лінія. Університетські бувальщини. — Ужгород: TIMPANI, 2018. — 120 с.

На зміну комуністичній диктатурі у нас прийшла анархія з усіма її видимими і невидимими наслідками. Вона вивела на поверхню те, що за панування советської системи зародилося і пройшло довгий, понад 70-річний, шлях становлення і розвитку, а саме — паразитизм існування комуністичних верховодів, їхню та їхніх прислужників невситиму жадобу до влади задля грабунку держави та своїх співвітчизників, підкуп, протекціонізм, винародовлення найширших верств і прошарків суспільства тощо. Чому так сталося? А тому, що за обставин здобутої незалежності при владі залишилися ті самі комуністичні верховоди та їхні поспіаки. Відтак у права не вступили принципи здорової моралі, етики та справжнього народовладдя, сформованих нашим народом упродовж тисячоліть, знехтувано нашими найкращими освітніми звичаями, якими ми колись дивували Європу і світ. Від одного ми відійшли, до іншого не прийшли, відкривши якнайширший простір пануванню хамства, безкультур'я, усьому тому, що підриває основи нашої державности, знищує її. Дослідженню глибинної природи цих явищ і присвячено книгу короткої прози Р. Офіцинського.

Автор виводить на світ Божий цілу галерею сплджених цими системами моральних, духовних і всіляких інших покручів. Це — ректори, проректори, декани, професори, доценти, лаборанти, співробітники спецслужб, їхні чада. Розповіді про них визначають отой тінювий зміст поняття “сучасний університет”. “Будь-який навчальний заклад у світі — це не будівлі та стіни, а люди, — читаємо у вступному слові “Відбитки на стінах”. — Посттоталітарний університет особливий. Щось на кшталт казарми з норавливими фельдфебелями і камердинерами... Часто-густо нарочито задекларовані академічні права і свободи в інтелектуальних середовищах є фікціями, існують для годиться, для казань на врочистих і хвалебних зібраннях. Роздвоєність і двоєдушність — досі не вилікувані хвороби пострадянського простору в освітянських та наукових установах згори донизу. Що вже мовити про решту суспільства” (с. 3). Далі у розповідях з університетського життя ці думки і висновки уточнюються, конкретизуються, доповнюються.

Ось бувальщина “Автівка”. Її головний герой — Лупина, відомий лише тим, що “його всі знають” (с. 7). Як ж його заслуги, що “його всі знають”? Здобувся на славу й загальне визнання серед таких, як він сам: від сімнадцяти літ і до старечого маразму протирив штани у вищій школі, під опікою надмірно чутливих до сина батьків закінчив школу, університет, аспірантуру, “коли підросло женило — оженили, першому на факультеті купили машину й трикімнатну кооперативну квартиру” (с. 5). “Жигулі” дуже добре прислужилися йому для “копійки”, адже здійснював “турне” по селах, навідуючись “на гостини” до батьків “студентів, яких потайки брав на кураторство від вступу до вручення диплома” (с. 5), поповнюючи таким чином сімейні продовольчі запаси. Зрозуміло, що такі та подібні клопоти не давали Лупині можливості займатися наукою, поглиблювати свої знання, удосконалювати лекторську майстерність. Тому лекції зі свого предмета читав за принципом “біг пес через овес”. На іспитах був чванливий і “вимогливий”, одного разу навіть домігся відрахування третини курсу. Не раз прославлявся за кордоном, страшенно не любив непитущих, не міг терпіти і позбувався їх на кафедрі, чим підтримував у колег свою репутацію, а відтак “ніхто не наважувався посунути його з п'єдесталу” (с. 7).

Гідно доповнюють галерею цих типів з університетських затіноків підстаркуватий професор з “Голуб'ятні”, який змушував студентів розраховуватися за складений іспит натурою в університетському відхіднико-

ві, “постраждали” від советського режиму за націоналістичні відхилення та збочення ветерани, які щедро оплачувались комуністами і стовпами тоталітарної влади, “безкоштовно отримали простори квартири і нарізи дачних ділянок, решту благ”, а “як офіцери запасу, стояли на обліку в КДБ і жили, приспівуючи” (“Дід і онук”), наскрізь корумповані ректор та члени ученої ради (“Учена рада”), пройдошна і всюдисуща кар'єристка факультетського рівня (“Чорна Вдова”), “сивий у літах декан на прізвисько Фарбований Лис” (“Швагрове”), гуртожитківські небожителі — директори студмістечок, коменданти, каштеляни на чолі з проректором (“Ціна табулетки”) та інші. Скажімо, Чорна Вдова “ніколи не вирізнялася ні інтелектом, ні високою мораллю, вміла приліпитися до когось, випити, гульнути на дурняк, видурити гроші в студентів за курсові та дипломні роботи, їхне рецензування, а також іспити, заліки” й “торгувала, чим могла”, хизуючись купленою за один іспит “дубльонкою” чи то за дві курсові — кофтою (с. 103). Фарбований Лис, підчепивши молодичку, котра секретарювала поверхом нижче, задля плотських утіх часто забував про факультетські справи, “прокладаючи нерідним нащадкам стежку до диплома про вищу освіту” та “постійно омолоджувався, фарбуючи

посивіле волосся” (с.106). Гуртожитківські небожителі після відповідних операцій “роками налагодженого бізнесу” (с.102) тоді, коли нібито бракувало 450 місць, одразу не лише поселяють усіх охочих, а й знаходять 150 зайвих. Коли ж батьки студентів дізнаються про ці афери і скаржаться проректорові, той запрошує до себе в кабінет на делікатну розмову наполоханого директора студмістечка, після якої “останній покійно наступного дня приніс заяву на звільнення, розбірливо написану на білому аркуші

власноруч підприємливим комендантом” (с.102).

Воно було б ще півбіди, коли б ці типи були поодинокими, коли б вони були “на прицілі” відповідних спецслужб. На жаль, за ними — ціла галерея інших, таких самих чи й ще гірших. Тож у чому виявляється злободенність “Червоної лінії” Р. Офіцинського? Щоб відповісти, спробуємо зрозуміти її зміст у контексті сучасних освітянських проблем.

Насамперед зауважимо на якості педагогічних кадрів у вищій та середній школі. Справді, бо, як і пише Р. Офіцинський, на посадах викладачів та керівни-

не орієнтуються, адже “захищають” їх зовсім не для того, щоб плідно працювати в науці та рухати науково-технічний поступ, оновлювати і зміцнювати економіку країни, формувати світогляд і духовний світ нашого сучасника. Основна мета таких “захистів” — щораз вищі посади, хабарі, коханки, прислужництво тим, хто благословляв їх на захисти, хто підсаджував їх по службовій драбині, прикривав і виправдував хабарництво і протекціонізм на цьому ґрунті. А ще коли додати “хатинки” для себе, своїх дітей, п'ятику та амурні справи, якими вони хизуються безсоромно й відкрито як найвищим визнанням їх велемудрости та досягненням у житті, то вже не до науки, навчального процесу, науково-дослідних лабораторій, архівів, бібліотек тощо, тим паче, що “свої” все виправдають і прикриють. Але ці духовно, морально та інтелектуально зубожілі люди визначають долі, як це ми бачимо у бувальщинах “Червоної лінії”, не лише окремих людей, а й нищать таланти, усю систему освіти, економіку країни загалом. Про те, що такі типи та наслідки їхньої роботи в жодному разі не вигадані автором, свідчать факти, які знайдете в кожній сьогоднішній установі.

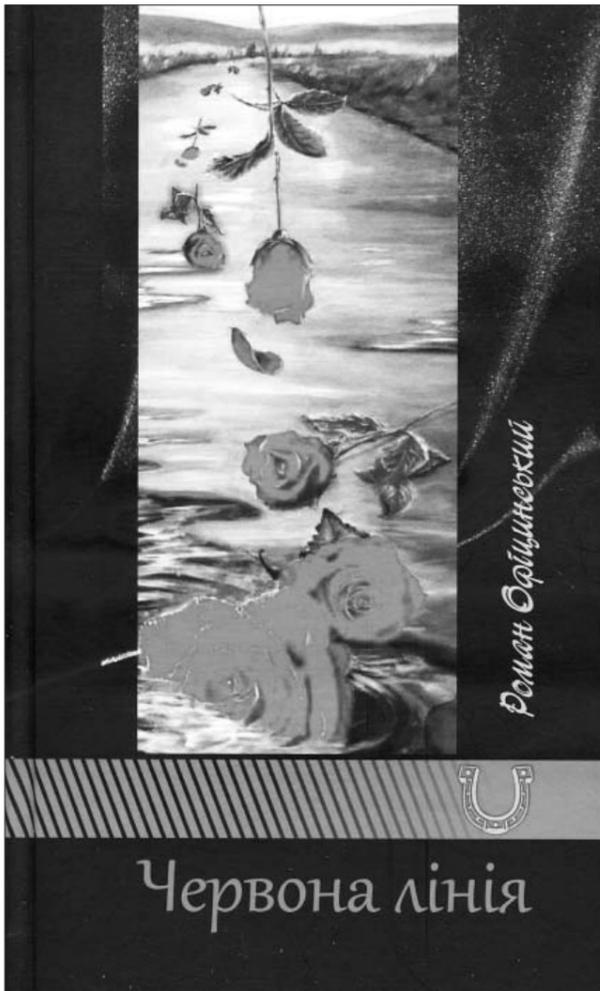
По приклади далеко ходити не потрібно. Візьмемо Сумський державний педагогічний університет ім. А. С. Макаренка. Від студентських кімця 60-х—початку 70-х років минулого століття до сьогодні не пам'ятаю жодного ректора (а їх за цей час, не рахуючи т.в.о., змінилося аж шість), хто щиро дбав би про ріст наукових кадрів, сам добре і глибоко студіював педагогічну спадщину А. Макаренка, В. Сухомлинського (про якогось там А. Дістерверга чи то Я-А. Коменського немає й мови), мав за правило бодай раз на 5—10 років відвідувати багатий картинами видатних художників місцевий художній музей, слухав твори Д. Бортнянського, Л. ван Бет-

ховена, захоплювався поезією Т. Шевченка, Олександра Олеся, В. Стуса, В. Голобородька та ін.

Щоправда, одні у служінні системі, розуміючи її суть, були стриманішими, лояльнішими у ставленні до “неправильних”, але всі докладали неймовірних зусиль, щоб не відстати від інших у зведенні на загадкові кошти “хатинок”, щоб ніхто з підлеглих, не дай Боже, піднявся вище них, здобувши вищі наукові ступені та звання. Коли ж такі й траплялися, то одразу потрапляли в немилість університетських вождів чи слухняно “лягали під них”, щоб бути подалі від лиха. Зрозуміло, ким і якими оточували себе, призначаючи на ті чи ті посади. А щоб це було не так очевидно, охоче запрошували до себе професорів, глибоких пенсіонерів, які вже не становили їм ніякої загрози.

Так в університеті набралось чимало докторів наук, професорів, відкрито три спецради із захисту кандидатських дисертацій, розрісся Інститут фізичної культури. Але спеціальності “фізика”, “математика”, “хімія” сьогодні на межі закриття: торік на спеціальність “хімія” не вступив жоден абітурієнт, на спеціальності “фізика” — 1, “математика” — 4. Тенденція посилюється і на інших спеціальностях. Проте це геть не турбує ректора Юрія Лянного, як і очолюваний ним ректорат загалом. А в школах Сум та області катастрофічно не вистачає кваліфікованих учителів з цих спеціальностей, у сільських школах ці предмети викладають учителі, які не мають відповідної вищої освіти, а в окремих школах кадрові проблеми сьак-так залагоджують за рахунок учителів-пенсіонерів. Чи варто говорити, що чекає нашу хмічну, машинобудівну промисловість, сільське господарство, охорону здоров'я тощо за такого становища у системі середньої та вищої освіти?

На жаль, як це видно з книги Р. Офіцинського і з наведених вище фактів, оту червону лінію уже давно перейдено. А в Ужгородському університеті, де автор працював завідувачем кафедри історії України, замість того, щоб вичищати автієві стайні та вирішувати наболяле, його звільняють з роботи, а саму кафедру реорганізують, розділяють на три частини і перемішують із двома іншими... Чому, за що? За літературний твір. Така начальницька позиція закономірна, зрозуміла, цілком передбачувана. А що скаже на це науково-педагогічна громадськість і студенти решти українських університетів?! Адже не в кожному закладі вищої освіти стан справ ідеальний. Тож чим раніше вдаримо на сполох, панове, тим раніше порятуємо себе, вітчизняну освіту, Україну загалом. До цього й закликає нас автор літературно-художнього видання — збірки університетських бувальщин “Червона лінія” Р. Офіцинський.

Ольга ЯВОРСЬКА

Петро Шкраб'юк: в ім'я правди З приводу перевидання книги «Попід Золоті Ворота»

Другим виданням книги “Попід Золоті Ворота” потішив читачів Петро Шкраб'юк, відомий український письменник, доктор історичних наук, старший науковий співробітник Інституту українознавства ім. І. Крип'якевича НАН України. Це шість елегій, у яких автор описав життя і боротьбу подружжя Калинців та їхніх друзів, учасників Руху Спротиву тоталітарній системі.

Дисидентський рух — неопізнана жертва в ім'я правди, поштовх до відстоювання справедливості. Світлі й високі душі, жертвуючи родинами й дітьми, розвінчували московську загарбницьку політику щодо України, незламно й послідовно продовжували боротьбу попередніх поколінь.

Упорядкування могили Богдана-Ігоря Антонича на Янівському цвинтарі, відвідування могил Січових стрільців, львівські віча, сміливі виступи на захист Валентина Мороза, відчайдушна поезія, відкриті висловлювання та обстоювання своїх переконань не залишилися без гірких наслідків.

Ірину Калинець заарештували раніше, ніж її чоловіка Ігоря. Найважче було розлучатися з дитиною. Карателі погрожували забрати дочку в дитбудинок. Перебуваючи у в'язниці, показала незламність українського духу, що живився глибокою й святою любов'ю до родини, України, друзів, знайшла можливість віддатися творчості та допомагати іншим. Вражає те, що на території тюрми знищували кожну навіть випадково пророслу квіточку.

Ігор та Ірина Калинці, попри те, не зреклися революційних поглядів, не зрадили, не покаялися. Поофірувавши святій справі свою молодість, сімейний затишок, мужність і мудрість, опинилися в різних в'язницях, здобувши статус “політв'язнів”. Вони жили, боролися, страждали й писали, вкладаючи у Слово нерозтрачену любов, торуючи стежки мільйонам до омріяної свободи.

До яких тільки хитрощів не вдавалися карателі, щоб зламати патріотів. Вони возили в'язнів на “перевиховання” рідними міс-

цями, намагаючись добитися покаяння: “...Поета повезли на екскурсію по вулиці Зеленій, виїхали на Кутузова, де було його помешкання. Прагнули збудити в Ігоря жаль, сумніви, вагання. Мав також зворушуючі побачення з рідними, з дочкою”. Але даремно. Лагідний Ігор Калинець проявляв непоступливість на кожному кроці.

Ірину також, на рік пізніше, возили до Львова на “перевиховання”, і так само намарно: “Із нею розпавлялися в чисто фізичний спосіб: карцер, відмова подати медичну допомогу навіть при підвищеній температурі і та ін., одним словом, холодом, голодом і хворобами хотіли знищити слабосилу й беззахисну жінку”.

Карцер. Які умови перебування тут? Ось свідчення очевидців: “Ні матрацу, ні будь-якої постелі не дають. Перед посадженням у карцер в'язня роздягають буквально догола, опісля одягають у спеціальне плаття-сорочку, заношену, заправу, з плямами сумнівного походження. Харчування: на зміну — один тільки чорний хліб, вода, — не більше як 800–900 калорій; другий день, крім хліба, невеликий приварок”. На прогулянку, звичайно, не виводять.

Страшно читати, як грудаста й товста наглядячка сказала: “Іх же немного. Унічтожить — і по-

рядок!”, як дитина Надії Світличної від хвилювання втратила мову, як Ганна Сизоненко на очах у катів грати у футбол дитячим черепом, простреленим двічі. Неймовірно цікаво було зустріти на сторінках книги Олену Антонів, яку я знала особисто і про яку згадувала у своїй повісті “Неспалима смерека”.

У книзі Петра Шкраб'юка неперевірено передано значимість і непохитність дисидентського руху. Тут Василь Стус і Валерій Марченко, Микола Горбаль і Стефанія Шабатура, Надія Світлична і Василь Підгородецький, Алла Горська і Євген Сверстюк, В'ячеслав Чорновіл та Іван Світличний, брати Горині та ще багато інших світлих імен, які золотими літерами вписано в сучасну історію України. Їхні обличчя осяяно мужністю, мудрістю, любов'ю і саможертвоністю. Внутрішня свобода зробила кожне життя зразком незламності, гідності, чистоти й незмінної гармонії краси.

Відчувається нуртування високого духу самого автора, який дуже зримо і з великою любов'ю виписав усі образи та імена. Воно й не дивно, бо писав про героїв духу, писав яскраво й талановито, професійно і щиро. Я читала книгу з хвилюючим трепетом серця. Дивувалася, захоплювалася,

страждала і навіть розчаровувалася, натрапляючи на імена відомих письменників і їхні не зовсім гідні вчинки.

Дуже багато творчих сил і духовної напруги Петра Шкраб'юка вкладено у цю працю, в якій він досліджує шлях боротьби подружжя Калинців і водночас дає оцінку їхнім високодуховним творам, які, правду кажучи, не для легкого, розслабленого читання, але їм гарантовано безсмертя: “Отже, маємо Калинця-поета і Калинця-громадянина. Ці величини рівнозначні. Вони й творять оту — недосяжну для інших — цілісність... Звичайно, щодо творчості, то перевагу віддають Ігореві. І це природно. Проте й Ірина першорядна поетка. До того ж — блискучий публіцист. Есеїст. Прозаїк. Педагог. На-

уковець із цілком свіжим поглядом на українську й світову історію. Деколи, може, занадто експресивна, — вона дратує мішухів, яким хотілося б звичного загумінку, сонного затишку. Але такою вже вона є — гострою, рішучою, безкомпромісною. Інколи навіть нагадує троянську пророчицю Кассандру. Але хто коли в Україні прислуховувався до мудрих застережень?”

Отже, — без перебільшення, — маємо ще один зразок жертвовної християнсько-української родини” (П. Ш.).

Слід зазначити, що у книзі поміщено багато рідкісних, цікавих світлин, які доповнюють і поглиблюють уяву читача. Переконтана, що книга “Попід Золоті Ворота” залишить глибокий слід у душі кожного, хто її прочитає.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК
Фото автора

«Історія від шістдесятників до Сенцова»

Щороку в січні українська громадськість відзначає Свято Різдва Василя. Цю традицію започаткував дисидент та філософ Євген Сверстюк. У цей вечір в залі Київської міської держадміністрації згадували Василя: Стуса, Симоненка, Чумака, Еллана-Блакитного, які народилися в ці різдвяні дні. Організатори вечора — Український інститут національної пам'яті, Видавництво “Кліо”, Український ПЕН та Центр громадянських свобод.

12 січня в Україні відзначають День політв'язня. Саме цього дня 1972 року в Україні розпочався “генеральний погром” українського шістдесятництва. За кілька днів заарештували Івана Світличного, Євгена Сверстюка, Василя Стуса, Івана Дзюбу, В'ячеслава Чорновола, Івана Геля та інших українських дисидентів.

У наші дні трагічна історія повторюється. У російських тюрмах Різдво за ґратами зустрічають близько 70 політв'язнів та 24 військовополонені українські моряки. Ще більше сотні перебувають у підвалах окупованого Кремля Донбасу. І тепер уже звичайний кримський фермер Володимир Балух демонструє те, що Василь Стус називав по життю “прямою системою”: “Система давно і успішно перемелює ось таких людей... Якби я наступив на горло власній пісні, забув свої принципи, то для того, щоб не сидіти в тюрмі, було досить визнати свою провину, морально зламатися... Я

не хочу, щоб колись мої нащадки, діти всієї України, дорікнули мені в тому, що я десь проявив слабкість” (із останнього слова на суді Володимира Балуха).

Тому цього року вечір мав символічний підзаголовок: “Історія від шістдесятників до Сенцова”. І згадували учасники вечора не лише минуле, а й говорили про сьогодні, проводячи паралелі методів роботи НКВД-КГБ та російської ФСБ. Спогадами поділилися дисиденти Василь Овсієнко та Микола Горбаль, відомий журналіст, колишній керівник української редакції радіо “Свобода” Богдан Нагайло. А актриса Римма Зюбіна прочитала фрагменти “Рассказов” Олега Сенцова. Просто на сцені виникла пропозиція перекласти цю збірку українською, і видавництво “Кліо” відгукнулося на неї. Щиро атмосферу вечора підтримали виступи фоль-

клорно-етнографічного гурту “Дай Боже”, лауреатів премії Василя Стуса сестер Тельнюк, Ігоря Жука, Ольги Голуб та Тараса Компаніченка.

У заході взяли участь історик Володимир В'ятрович, правозахисниця Олександра (Леся) Матвійчук, політв'язні радянських таборів Євген Шевченко, Михайло Михалко, дружина політв'язня Миколи Руденка Раїса Руденко, політв'язень сучасності — вчений-релігієзнавець Ігор Козловський, члени Міжнародного громадського об'єднання “Солов'яцьке братство”.

На заході були представлені видання, підготовлені видавництвом “Кліо” до Дня українського політв'язня: “Життя як покута” — автобіографічна книга Василя Овсієнка, громадського діяча, публіциста, історика дисидентського руху, в'язня сумління, який провів у неволі тринадцять

з половиною років за “антирадянську пропаганду й агітацію”, та книга Георгія Касьянова “Незгодні: українська інтелігенція в русі опору 60–80-х років ХХ століття”, у центрі уваги якої протистояння української інтелігенції та радянської держави. У книгах розповідається про спроби національно-культурного відродження 1960-х років і його придушення тоталітарною системою, політичні течії в дисидентському русі, “український самвидав”, репресії проти інакодумців, правозахисний рух.

На вечорі кожен охочий міг підписати різдвяну листівку, яку організатори акції обіцяли відправити до місць утримання українців та полонених моряків.

Загалом підписали більше сотні привітань. “Ці листи важливі для тих, хто пише, і для тих, кому вони адресовані. Адже да-

ють відчуття, що ми всі єдині, що полонених не кинули, про них пам'ятають і роблять усе, щоб вони повернулися додому. І дуже хочеться, щоб вислів “український політв'язень” 2019 року став історією”, — зазначив голова Українського інституту національної пам'яті Володимир В'ятрович. Усі учасники вечора отримали в подарунок календар “Військова еліта української революції”. А потім ще довго не розходилися, спілкуючись у неформальній обстановці, згадуючи слова Євгена Сверстюка, які сказала ведуча вечора Олександра Матвійчук: “Життя треба творити кожен день. Бачити ранок у росі. Небо і сонце на благословенній українській землі, яку все-таки Бог милує. Співати молитву із вдячності. І прибирати, невтомно прибирати сміття — на землі і в інформаційному просторі...”

— У чому полягає унікальність Будинку актора?

— Насамперед це експериментальний майданчик для творчого пошуку молодих акторів, музикантів. У нас проходять апробації випускники Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського. Працюємо у форматі класичної музики і камерних вистав. Молоді виконавці не можуть собі дозволити виступати в Національній філармонії України через високу орендну плату. А ми створюємо пільгові умови саме для творчої молоді.

У нас неодноразово працювали курси студентів Національного університету театру, кіно і телебачення ім. Івана Карпенка-Карого, які вели народні артисти України Володимир Талашко і Богдан Бенюк. Уже 9 років у Будинку актора грає Класичний Художній Альтернативний Театр. За цей час він став справжнім репертуарним театром. Ми завжди намагалися створювати комфортні умови для розвитку та діяльності незалежних некомерційних проєктів. Крім КХАТу на нашій сцені працює близько 15 театральних і музичних колективів. Маємо низку постійно діючих проєктів, таких, як Молода філармонія і Нова філармонія.

У нас працює багато акторів, які тут творчо реалізуються. Серед них Катерина Болкуневич, Юлія Максименко, Ольга Братик, Тетяна Бондар, Микола Шуляк, Михайло Фіца, Микола Булат та інші. Тут відбуваються бенефіси, творчі вечори знаних акторів. Так, відома українська піаністка Євгенія Басалаєва свій перший сольний концерт дала саме в Будинку актора.

Хто захистить Будинок актора?

3 квітня 2019 року Департамент культури КМДА планує розпочати реставрацію будівлі караїмської кенаси, в якій майже 40 років міститься Будинок актора, з переобладнанням її на комерційний об'єкт начебто культурного призначення. Про те, як це може позначитися на діяльності Будинку актора, наша розмова з його директором Вікторією Московенко.

Цей заклад доступний і для киян, які цікавляться класичною музикою, професійним театром, але ціни на квитки у театри для них занадто високі, а у нас цінова політика доступніша.

У фойє відбуваються виставки художників, серед яких такі видатні особистості, як Федір Нірод, Данило Лідер, Ірина та Марина Левитські, Валерій Франчук, а також молоді митці. Щодва тижні ми змінюємо експозицію.

— **Боротьба за приміщення триває вже не перший рік?**

— Починаючи з 1998 року. Нас хочуть виселити, бо це центр міста. Думаю, цікавить не стільки приміщення караїмської кенеси, скільки саме місце. У 90-ті роки приміщення хотіли забрати бізнесмени, зараз — київські чиновники.

Останні 15 років київська влада любіє чийсь інтереси. З нами уклали договори на рік, які не хотіли продовжувати. І тільки за допомогою громадськості нам вдалося відстоювати свої права.

Коли департамент культури КМДА очолювала Світлана Зоріна, вона вступила у змову з хасидами, аби передати їм частину цієї будівлі. На деякий час приміщення навіть було виведено з реєстру пам'яток історії та культу-

ри. Потім була історія з вітальнею Козловського, яка мала постати на місці Будинку актора.

Коли разом з акторами і громадськістю ми відстояли Будинок актора, з нами підписали договір на три роки. У квітні він закінчується. А торік у серпні ми отримали два листи від департаменту культури і департаменту комунальної власності КМДА про те, що з Будинком актора договір укладати не будуть начебто у зв'язку з реставрацією будівлі.

Ніяких громадських обговорень не було. А караїмську громаду взагалі не повідомили, що збираються щось робити з їхньою культовою спорудою.

— **Чи пропонують Вам на час реставрації інше приміщення?**

— Ми мусимо звільнити приміщення до 19 квітня і нікого не цікавить, де Будинок актора продовжить свою творчу діяльність. Я написала кілька листів з проханням дати нам якесь альтернативне приміщення на період реставрації і гарантію, що після реставрації ми повернемось у своє приміщення, адже ми в цій будівлі вже 38 років і весь цей час її утримуємо. Мені відповіли, що приміщення у місті немає і укладати з нами договір не будуть.

Будинок актора намагаються виселити, хоча достеменно відомо, що грошей на реставрацію будівлі в бюджеті немає.

— **Але ж ви так просто не змиритесь?**

— Ми збираємо громадськість, активно спілкуємося з журналістами. Написали низку листів. Почали з київської влади, але оскільки саме вона багато років намагається ліквідувати Будинок актора, то від неї не доводиться чекати чогось хорошого для культури. І цю позицію, на жаль, поділяє керівництво Національної спілки театральних діячів України. Не маємо підтримки і від Міністерства культури. Писатимемо листи на ім'я голови Верховної Ради України, а до листа Президенту України додамо кілька тисяч підписів небайдужих мешканців столиці. Ми захищатимемо своє право на існування.

Усі ці роки з великою повагою ставимось до культового

призначення цієї будівлі. Представники караїмської громади сказали, що були спокійні, бо знали: тут Будинок актора, але якщо будівля перетвориться на розважальний заклад, де розпиватимуть спиртне, то не мовчатимуть.

Будинок актора має майже сторічну історію. Біля його виходу стояли Амвросій Бучма і Наталя Ужвій. Потім тут працювали Ольга Кусенко, Богдан Ступка, Лариса Кадирова, Ада Роговцева, Раїса Недашківська. Ми не дамо все це зруйнувати.

Якщо буде реставрація, то місто має на цей час забезпечити нас приміщенням. Хай нам дадуть можливість з кимось співпрацювати. І щоб цю будівлю повернули нам після ремонту.

Просимо киян долучитися до цього руху і захистити нашу історію і саму будівлю, щоб вона не перетворилася на якийсь елітний клуб.

Олександр Охупкін — сучасний український живописець, заслужений художник України, що працює переважно в галузі іконопису чи, точніше, “хатньої ікони”.

У його роботах талановито синтезуються традиційні техніки стародавнього іконопису і сучасного виконання. Такий стиль називають творчою іконою, поставленою на національну основу. У картинах Охупкіна напрочуд легко та органічно переплітаються традиційні техніки давнього та сучасного іконопису.

Найулюбленіший сюжет іконописця — Богородиця з Ісусом на руках: небесна і земна, сильна і ніжна водночас. В оточенні буйного різнотрав'я і полум'яних квітів. Зразком для художника служать роботи українських майстрів-іконописців Рутковича, Боровиковського та Кондзелевича.

Роботи художника виставлялися на багатьох виставках в Україні та за кордоном. Вони зберігаються у фондах Національної спілки художників України, приватних колекціях Німеччини, Франції, США, Канади, Польщі, Італії та інших країн. Його ікони прикрашають українські храми: Церкву святого Володимира в Парижі та Собор святого Юра у Львові, київську церкву Святого Миколая на Аскольдовій могилі, церкви Олександрії та Кропивницького. Також митець виконав ікони для іконостасу церкви з села Конори у Національному музеї народного побуту та архітектури України.

Мистецтвознавці називають творчість Олександра Охупкіна “релігійною поезією у фарбах”.

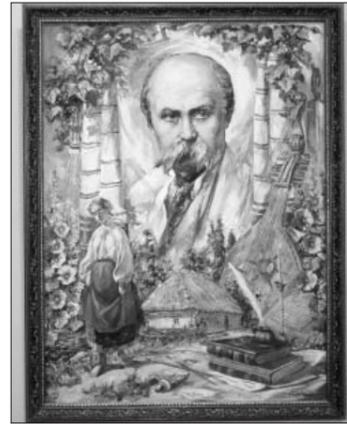
Ікони подорожують Україною

Громадська діячка, ініціатор та організатор проєкту “Мистецький спецназ”, який засобами мистецтва надихає воїнів АТО, Зоя Ружин доклала чимало зусиль, аби ікони Олександра Охупкіна побачила Україна. Його виставка “Від криниці родоводу” вже встигла побувати в багатьох містах країни, а нещодавно відкрилася і для відвідувачів Музею гетьманства.

За словами професора історії мистецтвознавства Київської духовної академії Дмитра Степовика, Олександр Охупкін “не хоче просто наслідувати давні ікони, хоч і не бажав радикально віддалитися від традиції, закладеної ще в Римській та Візантійській імперіях. У своїх творах прагне знайти золоту середину — між традицією і його власною філософською налаштованістю щодо ікони як одного з феноменів сприйняття Бога і його святих через бачення”.

На відкриття виставки до Музею гетьманства завітали представники земляцтва у столиці та “Мистецького спецназу”, шанувальники творчості художника-іконописця.

“Олександр Охупкін — один із кращих сучасних українських художників. Його роботи вже виставлялися в нашому музеї. На наше прохання він намалював портрет Петра Конашевича-Сагайдачного для музею. Його ікони надзвичайно красиві. Подивіть-

ся, які розкішні зображення святих князя Володимира та Миколая! А представлені портрети жінок — це сама Україна. Тут ви можете побачити Тараса Шевченка і Раїсу Кириченко. На виставці експонується 15 робіт, і кожна з них по-своєму прекрасна.

У планах нашого музею багато нових виставок відомих та молодих українських художників”, — зазначила, відкриваючи виставку, директор Музею гетьманства Галина Ярова.

“Відкриваємо виставку дивовижного українського митця, який українською іконою на весь світ прославляє дух української нації. Велика шана за це мисткині, етнографу Романі Кобальчинській, яка свого часу надихнула молодого художника на те, щоб він відтворював, відкривав хатню ікону. Нещодавно вийшла книжка відомого українського мистецтвознавця та богослова Дмитра Степовика “Необароко:

ікони Олександра Охупкіна”, що присвячена його творчості.

У багатьох містах країни побувала виставка, присвячена 200-літтю від дня народження Тараса Шевченка. Роботи митця неодноразово представляли в зоні АТО, де вони своєю неземною красою наснажували дух українських бійців. Ще одну виставку присвятили 75-літтю від дня народження Раїси Кириченко — геніальної українки, народної артистки, яка несла українську пісню, прославляючи невмирущий дух нашого народу”, — наголосила куратор виставки, заслужений працівник культури України Зоя Ружин.

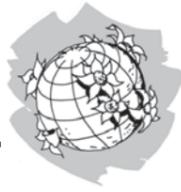
На переконання доктора мистецтвознавства Валентини Кузик, ікони Олександра Охупкіна, насичені традиційним українським побутом, виконують велику духовну і патріотичну роль. А ще є вікном в інші світи. Пані Валентина розповіла про свої дослідження творчості Миколи Леонтовича та історію всесвітньо відомого “Щедрика”, про виклики, які стоять перед українською нацією в третьому тисячолітті.

“Споглядаючи ці ікони, хочу сказати: тут мій дух. Ці чудові мистецькі твори несуть за собою погляд у великий світ, у майбутнє, до Всевишнього”, — підкреслив доктор філософії Богдан Будзан.

Також виступили учасники “Мистецького спецназу”, які виконали знані та маловідомі колядки.

Сторінку підготував
Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото автора

Біля джерел університетської «Просвіти»

З нагоди 60-річчя професора Б. І. Андрусишина

Іван ГОРБАЧУК,
професор, академік Академії наук вищої освіти України, голова осередку “Просвіти” НПУ ім. М. П. Драгоманова

З Богданом Івановичем я тісніше познайомився в часи підйому національного українського духу, становлення і утвердження України як незалежної від Російської метрополії держави. Я знав його й раніше, але переважно з розмов колег, що є такий молодий прогресивний хлопець, який подає великі надії як організатор педагогічної освіти і науковець. Однак коли йшлося про створення в університеті осередку “Просвіти”, мене вразила його позиція саме у ставленні до створення незалежної української держави з точки зору її минулого і перспективи. Він дуже зріло і аргументовано доводив власне бачення шляхів розбудови незалежної держави і проблем на цьому шляху. Його твердження завжди ґрунтувалися на фактах минулого українського народу і досвіду європейських народів.

Це був науковий підхід фахівця. Розмови і дискусії, які велися в ті часи в малих і великих колективах українців, стосувалися передусім перспектив і долі нашої держави. Висновком було те, що потрібно бути активним, дієвим і самому ставати в лави будівничих. Утверджувалась ідея про потребу створення осередку “Просвіти” для об’єднання однодумців і колективного просвітницького впливу на події і громадськість. Зусиллями освітян І. О. Голубенка, Т. К. Донченко, В. М. Бровдія, Б. І. Андрусишина та ін., було проведено установчі збори. Так, 1994 року в університеті зародився осередок “Просвіти”, а Богдан Іванович Андрусишин став заступником голови.

Громадська співпраця та тісне знайомство з часом переросли в приятні стосунки і дружбу. Мати такого друга, як Богдан Іванович, — велика насолода і щастя.

Богдан Іванович народився на Тернопільщині в той час, коли шойно була з великими потугами вгамована радянськими

військами всенародна енергія непокори і свободи, боротьби за незалежну українську державу. Ще довго відлунували ці події у розповідях і згадках односельців, у журбі за загблими рідними і близькими молодими людьми — героями свого часу. Вчився в школі на відмінно, з відзнакою закінчив Чортківське педагогічне училище, одержав диплом з відзнакою по закінченні історичного факультету КДП імені О. М. Горького. Прагнув довідатись правди, пізнати істину. І поступово довідувався, пізнавав, писав наукові праці, щоб просвітити й інших. У творчому доробку вченого понад 380 опублікованих праць, які є новаторськими і містять багатий фактологічний матеріал, не знайий до того.

Богдан Іванович сьогодні, у свої 60, — доктор історичних наук, професор, академік АНВШ України, визнаний в Україні вчений, історик, педагог, громадський діяч, організатор освіти. Має нагороду державної, релігійної, галузевої, визнаний авторитет у колективі НПУ ім. М. П. Драгоманова. Хай щастить Тобі, шановний

друзе, хай доля стелиться добром і достатком, плідними здобутками у всебічній Твоїй діяльності на користь людям, на славу України.

Хранителю українства в Киргизстані

15 вересня 2018 року, не доживши один день до 80-річчя, відійшов у вічність українець і людина з великої літери — **Георгій Миколайович Хлипенко**

У день свого 80-річчя професор **Георгій Миколайович Хлипенко** мав виступити з доповіддю “Регіональна україністика Киргизстану” на Міжнародній науково-практичній конференції “Українська діаспора Киргизстану: вчора, сьогодні, завтра”, присвяченій 25-річчю створення Українського товариства Киргизької Республіки “Берегиня”.

Але не судилося... Його останній запланований науковий виступ залишився невіголошеним, а остання нагорода — медаль від імені Асамблеї народу Киргизстану “Кыргыз Республикасынын ардактуу жараны” (“Почесний громадянин Киргизької Республіки”) — особисто не отримана.

ків Киргизької Республіки. Як літературознавець почав друкуватися з 1964 р. у журналі “Літературний Киргизстан”. Автор книг: Словник-мінімум літературознавчих термінів. Пржевальськ, 1974 (у співавторстві); Пошук — майстерність — пошук: Статті. Дослідження. Фрунзе, 1976 і більше 200 публікацій у наукових виданнях і в періодиці.

1993 року Г. М. Хлипенко став одним з ініціаторів створення громадського об’єднання “Українське товариство Киргизької Республіки “Берегиня”, в діяльності якого брав найактивнішу участь протягом 25-ти років.

Одним із напрямів наукової діяльності Г. Хлипенка було вивчення киргизько-українських літературних зв’язків. Він автор монографії “Чуття єдиної родини: Статті, дослідження, огляди киргизько-українських літературних зв’язків” (Фрунзе, 1980) і багатьох публікацій українською, киргизькою та російською мовами на цю тему, керівник наукової теми “Український етнос у Киргизстані: історія, матеріальна та духовна культура” (2002—2005), редактор-укладач двох наукових збірників “Українці у Киргизстані: статті, дослідження, матеріали” (2003, 2006) і книги “Тарас Шевченко у Киргизстані” (2008)

Провідне місце у науковій діяльності Г. Хлипенка займала шевченківська тема. Її розробці присвятив статті “Шевченко у киргизькій поезії”, “Вінок акинові Таразі”, “На перехресті вулиць Токтогула і Шевченка”, “Аали Токомбаєв і Україна”, “Джоомарт Бокомбаєв і Україна”, “Україна у творчості Теміркула Уметалієва”, “Чингіз Айтматов в українській критиці та літературознавстві” та ін. Основні аспекти вивчення шевченківської теми — киргизькі письменники про Шевченка; образ Шевченка у киргизькій поезії; Токтогул і Шевченко.

Георгій Хлипенко — автор 28 статей-персоналій про киргизьких письменників, критиків, літературознавців, громадських і державних діячів, які у своїй творчості доторкнулися до постаті Тараса Шевченка, а також оглядової статті “Киргизька література і Т. Г. Шевченко”, які було підготовлено на замовлення Академії наук України у рамках заходів щодо святкування 200-річчя від дня народження Тараса Григоровича Шевченка і які увійшли до нового видання Шевченківської енциклопедії у 6 томах.

Завдяки науковій діяльності Георгія Хлипенка вперше було розпочато комплексне наукове вивчення українського етносу за його майже 150-літню історію у Киргизстані, зокрема українська діаспора набула у науці свою історію; у науці про Україну — українознавстві — відкрито новий напрям: регіональна україністика Киргизстану; історія української діаспори Киргизстану стала складовою історії двох суверенних держав — Киргизької Республіки й України.

Наукова діяльність Георгія Миколайовича Хлипенка стала вагомим внеском у розвиток дружніх стосунків українського і киргизького народів, України і Киргизстану.

Володимир НАРОЗЯ

Післяслово

Автором статті про Георгія Миколайовича Хлипенка став Володимир Нарозя — нинішній керівник громадського об’єднання українців Киргизької Республіки “Берегиня”, перейнявши естафету від засновника цього товариства. А заодно і тестя. Лише не доводиться говорити про якийсь протекціонізм, бо провадити українознавчу роботу в Киргизстані дуже непросто. А діяльність товариства

потужна, хоч тих, хто визнає себе українцями на киргизькій землі, не так уже й багато. І результат його діяльності багато в чому залежить від окремих неординарних особистостей, які вболівають за справу всією душею.

Саме таким є й уродженець Тернопільщини Володимир Нарозя, який, зокрема, є засновником і керівником українського народного ансамблю “Барвінок”, автором і ведучим радіопередач українською мовою в Киргизстані. А ще автором перекладу перлини світового героїчного епосу “Манас” українською мовою (2017), в якому виявив себе не лише вправним інтерпретатором змісту найбільшого у світі за обсягом твору художньої словесності, а й чудовим знавцем версифікаційних особливостей киргизької поезії, які він досконало відтворив віршувальними засобами української мови. Автором же високофахової передмови до видання “Манаса” українською був Георгій Хлипенко.

Жанр некролога спонукав В. Нарозю подати інформацію про Г. М. Хлипенка в дусі офіційної інформації, хоча міг би розповісти про нього значно більше цікавих фактів. Наприклад, як народжений вже на киргизьких землях українці зуміли зберегти національну ідентичність і свідомо дотримуватися її протягом десятиліть радянської доби, яка не дуже толерувала таку життєву позицію. Чи про те, що Георгій Миколайович був небайдужою до всього людиною, яка переймалася негараздами співвітчизників, бездіяльністю і безгосподарністю чиновників, комунальних служб тощо. І не лише стукала в усі інстанції. Г. М. Хлипенко сам активно долучався до вирішення проблеми, особистим прикладом залучав інших до підтримання довілля в належному стані. Про це свідчать і результати діяльності Георгія Миколайовича на українській землі, яка відзначалася системним характером і дуже часто виходила далеко за межі “рідного” літературознавства.

З відходом Г. М. Хлипенка у краші світи (вічна йому пам’ять) справа українства на киргизькій землі не перервалася, не занепала, хоча проблем вистачає. Володимир Володимирович Нарозя є гідним продовжувачем цієї справи.

Микола ВАСЬКІВ

Георгій Миколайович Хлипенко — науково-педагогічний працівник, відмінник народної освіти Киргизької Республіки, критик і літературознавець, член Національної спілки письменни-

Українське Різдво: традиції і сучасність

У столиці відбулися концерти, присвячені одному з найвеличніших християнських свят — Різдва Христовому. Якщо для одних колективів було важливим донести до сучасного слухача автентичне звучання українських колядок, то інші прагнули, аби давні твори зазвучали по-новому.

Едуард ОВЧАРЕНКО
Фото Надії ПЩЕНКО

Київський муніципальний академічний театр опери і балету для дітей та юнацтва підготував унікальний проект “Нові мелодії Різдвяної ночі”, основою якого стали українські колядки.

У концерті взяли участь яскраві українські виконавці: народна артистка України, лауреат Шевченківської премії, Герой України Ніна Матвієнко, народні артисти України Ольга Чубарева, відома багатьма як Ledі Opeга, та Тарас Штонда, заслужена артистка України Ольга Фомічова, лауреати міжнародних та всеукраїнських конкурсів Дар’я Миколенко, Дар’я Литовченко, Олена Гребенюк, Анастасія Поліщук, Олександр Вознюк, Василь Сашук, Дмитро Фощанка, Сергій Москальчук, хор та симфонічний оркестр театру.

Однак це не було традиційне виконання колядок із вертепом, козою, хусткою і кожухами. У незвичайному концерті українські колядки, що увібрали багатівікові звичаї народу, зазвучали у несподіваному прочитанні. Слухачі мали змогу по-новому відкрити для себе знайомі з дитинства твори “Щедрик”, “Щедрий вечір”, “Нова радість стала”, “Колі звізда ясна”, “Що то за предиво” і багато інших, а ще долучитися до традицій європейських Різдвяних концертів.

Аранжування колядок створювали Іван Небесний, Роман Мельник, Олексій Баженов, Євген Брага, Сергій Пілютиков, Тимур Полянський, Артем Рошенко, Юрій Мельник та Іван Давиденко. Автор ідеї та режисер-постановник концерту — директор-художній керівник театру, заслужений працівник культури Петро Качанов.

Арт-центр ім. Івана Козловського Національної оперети України запросив на концерт “Різдвяні пісні на Хрещатику”. Цього вечора багато хто вперше для себе відкрив сторінку життя Івана Козловського, пов’язану з колядками. 1947 року, коли заборонялося все не лише релігійне, а й українське, з ініціативи Івана Семеновича вперше записали цикл українських колядок. Платівки знищили, але рукописи не горять. 18 січня 1970 року Центральне телебачення транслювало з Великої зали Московської консерваторії концерт Івана Козловського. Йшла друга частина. Вже відспівали програму і раптом у фіналі зазвучали українські колядки. І поки зрозуміли та змогли зупинити концерт на ТБ — Козловський уже йшов по залу із вишиваною тор-

бинкою, з якої пшеницею посипав на щастя та долю...

А в святковому концерті взяли участь сучасні виконавці — ансамбль “Тоніка” (художній керівник Антоніна Вінник) і фольклорний гурт “Звучі Дочі”. Розпочалася програма з білоруської колядки “На нова лета”, а продовжили свій виступ молоді виконавці українськими календарно-обрядовими творами “Дикі кози”, “Щедрівочка щедрувала”, “То ходить-походить”, “Коза”.

Згадали тут і про свята Маланки та Василя. Маланка закінчує рік старий, а Василь починає новий. Свято Маланки — одне з найбільш веселих та колоритних. Піст уже минув, і господині готували багато смачного — ковбаси, вареники, млинці. У цей вечір щедрували. За щедрівки платили грошима або продуктами, які віддавали на церкву або як плату музикантам. У давнину переодягання у відомих персонажів — Чорта, Козу, Міхоншу, Ведмедя — виконувало важливі магичні функції. Завданням для ряжених було відганяти злих духів, приносити здоров’я, забезпечувати врожай. Лихі сили треба було налякати або обманути. Для цього слугували кожухи навиворіт, маски, калаталки, торохтілки і т. ін. Василь здавна вважався покровителем землеробства, допомагав з гарним врожаєм.

Розповідь ведучої Тетяни Зозулі доповнили українські пісні “Маланка”, “Добрий вечір, люди”, “Ой, здорово, пане”, “Ой, ясна красна”, “Наша Ялинка” та інші.

Два різдвяні концерти підготувала Національна філармонія України. Ансамбль “Хорея козачка” під керівництвом заслуженого артиста України Тараса Компаніченка за підтримки ГО “Країна мрій” Олега Скрипки провів концерт “Ангели, знижайтеся”. У програмі представили церковні гімни-монодії до Різдва Христового, різдвяні канти з Почаївського Боггласника 1790—1791 років і твори з духовного концерту.

Другий концерт мав назву “З колядою ідем!”. У ньому взяли участь Руслана Якобінчук (мецосопрано), Валентина Матюшенко (сопрано), ансамбль народних інструментів “Дивограй” та дитячий хор “Сузір’я” Київської дитячої музичної школи № 33. Крім колядок і щедринок звучали і українські народні пісні: “Час додому, час”, “Чом, чом, не прийшов”, “На горі калинонька”, “Ой чий то кінь стоїть”, “Тече вода каламутна”. А завершилася програма “Передзвоном” Дж. П’єрпонта.

Конкурс сценаріїв «СВОЄ КІНО—3» шукає нові ідеї

Традиційно Проект “Дивись українське” шукає сценарії до короткометражних, мотивуючих фільмів, де головним героєм є ініціативна й відповідальна людина, яка своїми діями робить зміни, наближає краще майбутнє, надихає інших. Важливий критерій — цікава життєствердна кінематографічна ідея та відповідність регламенту конкурсу.

Історія, подана у сценарії, має бути зрозумілою та цікавою для широкої глядацької аудиторії, драматургічно завершеною, повинна мотивувати до дії.

Увага, головний критерій!
На конкурс приймаються сценарії до короткометражних ігрових фільмів тривалістю близько трьох хвилин. Такі вимоги зумовлені форматом проекту “Дивись українське!”, оскільки екранізовані фільми за результатами конкурсів “СВОЄ КІНО” заплановані до демонстрації у блоці трейлерів перед основним фільмом сеансу.

Проект “Дивись українське” шукає сценарії до короткометражних, мотивуючих фільмів. Узяти участь у конкурсі можуть всі охочі, незалежно від фаху та досвіду. Переможці отримають авторську винагороду у розмірі 10 000 гривень, а головне — можливість екранізації свого сценарію.

Темі конкурсу:
№ 1 “Майбутнє творять люди”
№ 2 “Моє місто”.

Дедлайн подачі конкурсних робіт — 25 лютого 2019 року (включно).

Умови участі та детальна інформація про конкурс — на сайті www.kinoua.org

Ініціаторами та розробниками проекту є компанія “ВАВІЛОН” та Асоціація “Сприяння розвитку кінематографа в Україні — Дивись українське!”. Проект реалізується за підтримки Державного агентства України з питань кіно.

Нас зі світом єднає бієнале

Жанна НЕВКРИТА,
інформаційна служба Національного музею-заповідника українського гончарства
Фото Тараса ПОШИВАЙЛА

Як з’явилася ідея?
Сучасна художня кераміка України потребує події, яка стане об’єднуючим простором для творчого спілкування митців, нагодою представити свою творчість, а разом з тим — якнайширше познайомити поціновувачів з актуальними тенденціями розвитку кераміки. Інтервал у два роки — тривалий час для творчих напрацювань. Тож бієнале очікуване для авторів і глядачів: підсумкова виставка та обрання кращих творів професійним журі перетворюється на своєрідний зріз динамічних змін у кераміці.

“Ідея бієнале стала успішною мистецькою подією за ініціативою Національного музею-заповідника українського гончарства в Опішному та Благодійному фонду “Дар” (Україна), за патронату й активного сприяння якого в Україну повертається заокеанська мистецька спадщина родини Кричевських, а також низки співorganizаторів, — зазначила куратор бієнале Світлана Коношенко. — 2017 року проект мав назву “Українське бієнале художньої кераміки імені Василя Кричевського”, проте заявки на участь надійшли не лише від українських митців, а й від керамістів з Республіки Білорусь, Польщі та Бразилії. Саме тому організатори вирішили 2019 року позиціонувати бієнале як подію міжнародного значення, змінивши й назву. Загалом 2017 року на виставці було представлено 103 твори 61 автора”.

З ім’ям Василя Кричевського
Рік першого проведення бієнале став знаковим для української культури: 2017 року наша держава відзначила 100-ліття з часу заснування й офіційного відкриття першої вищої мистецької школи в Україні — Української Академії Мистецтва, яку очолює першообраний ректор — Василь Григорович Кричевський (1873—1952), архітектор, маляр, графік, художник декоративно-ужиткового мистецтва, художник театру та українського кіно, мистецтвознавець, педагог, колекціонер, найхаризматичніша постать українського мистецтва першої половини ХХ століття. Ім’я Кричевського значиме й для самого Опішного, де видатний архітектор спроектував будівлю Опішнянського гончарного показового пункту Полтавського губернського земства (1916—1918) на місці першої в Лівобережній Україні земської гончарної школи — Опішнянської зразкової гончарної навчальної майстерні (1894—1899). 2013 року в цьому будинку було відкрито єдиний в Україні Музей мистецької родини Кричевських. Саме тому, за рішенням організаторів, Опішнянський музей став центром бієнале.

Міжнародне бієнале художньої кераміки імені Василя Кричевського проводиться щодва роки: вперше цей проект презентував масштабну експозицію 2017 року, нині він згуртує митців кераміки вдруге.

ни Кричевських. Саме тому, за рішенням організаторів, Опішнянський музей став центром бієнале.

Привабливість бієнале

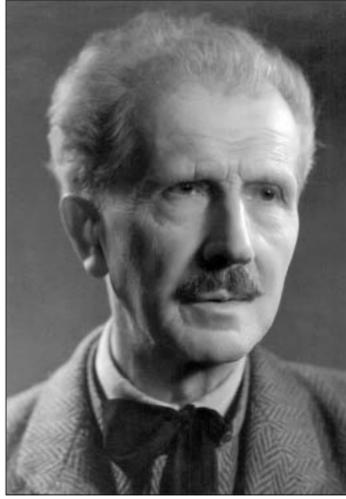
Це новий досвід для керамістів і водночас виняткова мистецька подія для глядача. Проект представить художню кераміку світу, адже запрошує до участі митців України та інших держав. Для Музею гончарства — це нагода показати у виставковому просторі колосальну збірку новітніх творів кераміки, відкрити знані й нові імена — тим самим продовжити культуротворчу місію. Упродовж 1 лютого—30 березня 2019 року в Опішному триватиме прийом заявок учасників, далі — відбір творів до участі, створення експозиції та робота журі. 20 вересня 2019 року відбудеться найцікавіше — церемонія оголошення й відзначення переможців високими нагородами. Експонування творів Міжнародного бієнале художньої кераміки імені Василя Кричевського в Національному музеї-заповіднику українського гончарства триватиме до березня 2020 року. Наближається подія, що відкриває нові обрії сучасного мистецтва кераміки. Запрошуємо учасників та поціновувачів!

Романа ЧЕРЕМШИНСЬКА, співзасновниця, директор Велеснівського етнографічно-меморіального музею Володимира Гнатюка, с. Велеснів Монастирського району, Тернопілля

Композитор, що вмів дружити До 140-річчя від дня народження С. Людкевича

Видатний український композитор, музикознавець, фольклорист, педагог, громадсько-культурний діяч, народний артист України, Герой соціалістичної праці, лауреат Шевченківської премії Станіслав Людкевич народився 24 січня 1879 року у споконвічному українському місті Ярославі (тепер Польща).

Станіслав Пилипович закінчив філософський факультет Львівського університету (1901р.), а потім музикологічний факультет Віденського університету, де 1908 року отримав ступінь доктора музикознавства.

У 1905—1907 роках редагував “Артистичний вісник”. Він — один із організаторів Вишого музичного інституту імені Миколи Лисенка у Львові (у 1910—1915 роках — його директор). Після вересня 1939 року — професор, завідувач кафедри теорії і композиції Львівської консерваторії, водночас (в 1939—1951 роках, із перервою) — старший науковий співробітник Львівського відділення Інституту мистецтвознавства, фольклористики та етнографії Академії наук України.

...30 жовтня 1897 року Володимир Гнатюк розіслав листи діячам української культури з проханням допомогти Іванові Франку у його незavidному ма-

теріальному становищі та взяти участь у відзначенні 25-річчя його письменницької діяльності. Знаючи погані життєві умови Івана Франка, Володимир Гнатюк запропонував, щоб українська громадськість із нагоди ювілею збрала кошти на придбання для нього будинку.

До підготовки Франкового ювілею Володимир Гнатюк долучив львів'ян Соломію Крушельницьку, Модеста Менцинського, Івана Труша та багатьох інших. Як голова Ювілейного комітету, Володимир Гнатюк восени 1897 року звернувся до українських композиторів з пропозицією написати музику на тексти Івана Франка. Передусім наш

земляк звернувся до 18-річного Станіслава Людкевича, внаслідок цього з'явилися такі музичні твори, як “Вічний революціонер”, “Не забудь юних літ”, “Розвійтеся з вітром”. Так Станіслав Людкевич започаткував музичну інтерпретацію поетичної творчості Івана Франка. А за безпосередньої участі Володимира Гнатюка Ювілейний комітет видав збірку музичних творів на слова поета-ювіляра під назвою “Зів'яле листя”.

Крім того, Володимир Гнатюк запросив Станіслава Людкевича підготувати концерт на ювілейний вечір з нагоди 25-ліття літературної і суспільної діяльності Івана Франка, на якому хор уперше проспівав “Вічного революціонера”. Виконав і солоспіви “Не забудь юних літ” та “Розвійтеся з вітром” на музику Станіслава Людкевича.

Ось як згадує про цей вечір сам композитор: “...настрій присутніх був радісний і бадьорий, і широчердечний, як на концерті, так і на комерсі (святковій вечері — Р. Ч.) після концерту. Франко був у прекрасному настрої, жартував, як рідко коли. Коли мене голова комітету Володимир Гнатюк представив йому, він сказав: “Спасибі, пантоваришу, за ваш сюрприз. Але я волів би, щоб у вашому “Революціонерів” теж у середній частині був марш, а не коляда”.

Крім особистих зустрічей народознавця з молодим композитором було листування: в архіві Володимира Гнатюка у Відділі рукописів Львівської наукової бібліотеки імені Василя Стефаника НАН України зберігаються листи Станіслава Людкевича до вченого.

У листі з Відня до Володимира Гнатюка Станіслав Людкевич 12 листопада 1907 року писав: “Поважний добродію!.. За кілька днів маю мати реферат про слов'янську форму пісенну в Інституті історії музики. Буде Адлер і Валашек... Здоровлю щиро Ст. Людкевич”.

1913 року святкували ювілей 40-ліття творчої діяльності Івана Франка, і голова Комітету Володимир Гнатюк знову запрошує до підготовки святкового концерту композитора Станіслава Людкевича. Іван Франко уже мав загальне визнання, пошану: відзначення ювілею готували широко, з розмахом. У концерті виступили хори “Бояна”, “Бандуриста”. Солоспіви на слова ювіляра виконав чудовий тенор Михайло Микиша, що спеціально для цього приїхав з Києва.

...У протоколі засідання Етнографічної комісії Наукового товариства ім. Шевченка у Львові 27 вересня 1913 року записано повідомлення Володимира Гнатюка: “Матеріали до української

етнології”, що мають містити мелодії Баранюка, Сенчика, Омельського й Вітошинського, передав доктор С. Людкевич рукопис у серпні”.

Уже 51 рік в експозиції 3 кімнати-музею вченого експонується XVI том “Матеріали до української етнології”, що охоплюють “Мелодії українських народних пісень з Поділля і Холмщини: Зібрані Л. Плосайкевичем і Я. Сенчиком, під редакцією Станіслава Людкевича, з передмовою Філарета Колесси” (Львів, 1916), що виданий під керівництвом голови Етнографічної комісії НТШ у Львові Володимира Гнатюка.

Український етнограф і фольклорист, музикознавець, чоловік Лесі Українки Климент Квітка у листі з Києва 12 червня 1923 року Володимирові Гнатюку писав: “Високоповажаний добродію!.. Тоді-таки, 1918 року, я через іншу людину послав ще 3 примірники того видання (йдеться про “Збірник мелодій” Климетрия Квітки, записаних ним від Лесі Українки, що виданий у Києві 1917—1918 року — Р. Ч.) Науковому товариству, Ф. Колесі і С. Людкевичу...”

Тяжкохворий Володимир Гнатюк радо і привітно зустрічався з приятелями, що відвідували його у 1924—1926 роках. Це були Іван Труш, Михайло Мочульський, Антін Крушельницький, Денис Лукіянович, Карло Бандрівський, Іван Крип'якевич, Філарет Колесса, Осип Роздольський, Станіслав Людкевич та інші славні сини України.

Георгій ЛУК'ЯНЧУК
Фото автора

175 літ хоровій капелі «Дніпро»

У Великому залі ім. Героя України Василя Сліпака Національної музичної академії України ім. П. І. Чайковського з триумфом відбувся святковий концерт, присвячений 175-літтю заснування Народної хорової капели “Дніпро” Київського національного університету ім. Тараса Шевченка.

Чудова ведуча — заслужена артистка України Анжеліка Рудницька зробила невеликий екскурс в історію цього видатного мистецького колективу.

Перший університетський хоровий осередок було засновано 1843 року, через 9 років після відкриття Університету Святого Володимира. У різні роки колектив очолювали та співпрацювали з ним такі відомі корифеї української музики, як Володимир Станіславський, Микола Лисенко, Яків Яциневич, Олександр Кошиць, Кирило Стеценко та Микола Леонтович (саме хорова капела університету Св. Володимира 25 грудня 1916 року вперше виконала всевітньо відомий “Щедрик” Леонтовича). Хор став основою капели Кошиця, яку Симон Петлюра у березні 1919 року відправив за кордон для популяризації української культури та знань про посталу українську державу.

“Дніпро” достойно представляє Україну у різних кутках Європи та завойовує високі нагороди на фестивалях і конкурсах в Україні, Білорусі, Польщі, Словаччині, Німеччині, Франції, Італії, Греції. 1964 року хоровій капелі було присвоєно почесне звання Народного колективу та назву “Дніпро”. З 2009 року художнім керівником, “душею” народної хорової капели “Дніпро” є її диригент Ірина Душейко, з якою хор створив чимало

унікальних проєктів і продовжує місію легенди зі 175-літньою історією. З капелою “Дніпро” Ірина вже майже 25 років! Хормейстри капели — Вікторія Лисенко та композитор Ігор Тилик, концертмейстери — Анастасія та Валерій Тітовичі.

Ювілейний концерт колектив відкрив виконанням твору Крейда Кортні “Українська Алілуя” в пам'ять про загиблих під час Голодомору. Ця скорботна молитва з надією на краще у розпалі страждань і трагедії зворушила слухачів до сліз. Далі прозвучала сучасна хорова музика українських композиторів: “Благого Царя Благая Мати” Вікторії Польової, “Свят, свят Господь Саваоф” Ірини Алексійчук, та твору “A Little Jazz Mass” (“Маленька джазова меса”) англійця Боба Чілокотта. Цей твір завоював велику популярність у

хористів світу, адже він поєднує в собі звучання латинської меси і джазу. Виконання одного з найвідоміших рок-хітів — “The Show Must Go On” Брайана Мея (аранжування для хору Яцека Сиккульського) збентежило фанатів колективу Queen.

Виступили також і гості, добрі друзі капели — литовський хор “ProMusica” університету з м. Вільнюса, заснований 2004 року (художній керівник, генератор ідей — Раса Геллотене). Особливістю цього колективу є підготовка великих хорових творів у співпраці з музичними колективами інших університетів, зокрема з Сан-Франциско, Осло, Праги, Ріо-де-Жанейро, Києва. Хор гастролював у Вірменії, Бразилії, Бельгії, Чехії, Данії, Грузії, Іспанії, США, Латвії, Польщі. Цей колектив побував у Києві трагічного

2014 року, дав концерт у Головному військовому клінічному госпіталі перед пораненими. Є знаковим і те, що хористи збрали кошти і передали їх важкопораненим нашим захисникам.

У виконанні хору “ProMusica” прозвучали твори Мартинаса Межвидаса “На тому березі річки” (слова народні), Джеймса Макміллана “Сяючий світанок”, та поособливого ніжно і зворушливо — “Листи до Софії” (коханої поета Чюрльоніса) Донатаса Закараса на слова Мікалоюса Чюрльоніса.

У другому відділенні прозвучав твір, який вважається найвищим значнішим надбанням музичної культури людства — “Реквієм” Вольфганга Амадея Моцарта. Він присвячувався всім полеглим за нашу незалежність, гідність і свободу. 22 лютого 2014 року одну з частин “Реквієму”

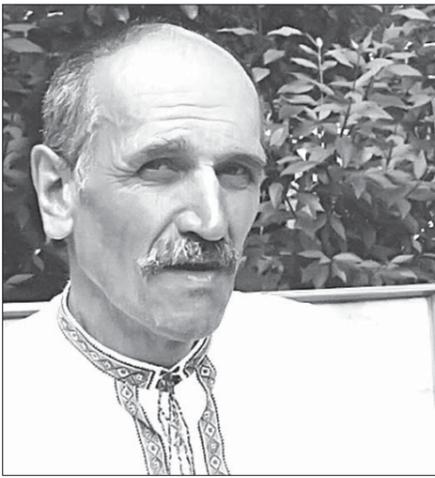
— “Лакрімозу” — Народна хорова капела “Дніпро” заспівала на сцені Майдану як реквієм за загиблими під час Революції Гідності. На ювілейному вечорі твір прозвучав повністю у виконанні вже обох хорів: “Дніпра” та “ProMusica”, а також Нового симфонічного оркестру “Золоті ворота Києва”. Сольні партії виконали солісти Національної опери України, лауреати всеукраїнських та міжнародних конкурсів Ксенія Бахритдінова-Кравчук (сопрано), Ірина Петрова (меццо-сопрано), Дмитро Кифорук (тенор) та народний артист України, неперевершений Тарас Штонда (бас). Диригував змішаним хором та оркестром Сільвіо Вілер (Швейцарія). Він стажувався в Лондоні у відомого диригента Вільяма Броні, а навчався в Бухаресті. Вілер — відомий у світі диригент, який у різних країнах диригував різними оркестрами, збирав найбільші концертні аудиторії. Його виступи завжди триумфальні. В Україні він диригував оркестром під час двох оперних спектаклів у Дніпрі. Він так високо оцінив мистецтво українських виконавців, що у нього виникла ідея створити в Україні новий оркестр. Це сталося 2012 року, а згодом з'явилась і назва — “Золоті ворота Києва”.

Диригент в інтерв'ю напередодні цього знакового концерту сказав: “Реквієм” Моцарта — один із найсильніших творів за енергетикою в класичній музиці. Інколи в трагічній інтонації більше краси, ніж у музиці оптимістичній, і саме це дозволяє пережити катарсис як можливість вкотре здивуватися життю”.

На завершення концерту весь зал дружно заспівав славетний “Щедрик” Миколи Леонтовича і славень “Многая літа”.

Ірина Душейко диригує Народною хоровою капелою “Дніпро”

Іван ПРОСЯНИК,
травознай

Закінчення. Початок у ч. 2 за 2019 рік

Домашня аптека завжди повинна мати збір найнеобхідніших трав, що дозволять одразу ж пригнітити грип. Адже із здавалось би, дрібнички розпочинається багато складних захворювань і не лише легеневих. Ось цим ускладненням дуже потужно запобігає звичайний **підбіл**. *Tussilago fanfara*, що з родини айстрових. І квітне ця жовтенька айстрочка найперша з-поміж ранньоцивітів. Народні назви вельми цікаві: маточник, матуська, купала, ранник, солодке опуша, цар-зілля. Збирають, як відцвітеється й добре розпуститься листок. Здавна використовуються при всіх легеневих захворюваннях як відхаркувальний, пом'якшувальний, потогінний, протизапальний засіб. І окремо, і в зборах. 2 ст. ложки подрібненого листя з квітами на 300 мл окропу. Випарити на слабкому вогні до половини. Пити кожні дві години по ст. ложці. Або ж порівну: листя підбілу, квіти бузини чорної, дивини скіпетровидної, липового цвіту, коренів пирію повзучого та живокосту лікарського. 2 ст. ложки на 0,5 л окропу. Довести до кипіння й млоїти на слабкому вогні до 10 хв. Настояти вкृतаним. Пити по скляній-дві за день невеличкими ковточками гарячим.

А як тут не згадати іншу городню приправу — цибулю. Її, дрібно посічену, перекладають медом. І як пустить сік, п'ють той сироп по чайній ложці 4—5 разів на день, нічим не запиваючи. Або ж півкілограма цибулі середнього розміру в кожухах, стіль-

Будьте здорові й не кашляйте!

ки ж меду й 50 г холодної м'яти. Стушати в гусятниці, додавши на дно 100 мл води. Вживати з гарячим молоком.

Якщо немає у вас зовсім нічого з перерахованих мною рослин, то *верба біла*, а чи *ламка* є повсюдно! *Salix alba*. *Верба* — природний аспірин і не дає побічних небажаностей, особливо для шлунка. Науковці встановили, що *верба* має надзвичайно потужне очисне поле, недарма її саджали вздовж шляхів. З неї виготовляли ложки, миски, кухлики, які з часом спалювали, бо ж забирали на себе з господаря всі негативи. *Верба* знезаражуюча, раногоюча, жарознижуюча. Все це вкृतі дає добрі наслідки при лікуванні бронхолегеневих недуг. 15 гр. кори з молодих гілок *верби білої* чи *ламкої* на 250 мл окропу. Кип'ятити на слабкому вогні до 10 хв. Настояти вкृतаним до охолодження. Пити по 1 ст. ложці 5—6 разів на день. Бажано брати щоденні купелі з настоєм *верби*, бо ще її одна золотинка — вигонить із тіла отрути, що утворюються при легневих захворюваннях.

Подібно застосовується й *осика*. Вона має потогінні, жарознижувальні, знеболювальні, протизапальні, пом'якшувальні чинники, що одразу ж пригнічують тління в легенях та дихальних шляхах. Але більше тижня чи корою, чи бруньками *осики* користуватися не варто. Потрібно доліковуватися *вербою*, а найліпше — *живицею*. Її, розтертою в порошок, беруть на кінчику *ножика*, з децицією *червоного перцю*, млоять до 30 хв. у 300 мл молока. Вживати в день по дві склянки. Або ж просто смоктати *молоду живицю*.

Доступне лікування кашлів звичайною чорною *редькою*. Її труть на бурякову тертушку, щедрять медом. Настояють під полотнинкою годину. І споживають 4 рази на день по столовій ложці. Або ж, як робили у нас удома, зрізували вершок, видлুবували середину, заповнювали медом. Закривали зрізком. Ніч витримували при кімнатній температурі. А по тому я по чайній ложечці залюбки споживав той лікувальний соловдець. Чудово гасило кашель. Таким же чином лікується за давнини бронхіт, кашлюки, як і звичайною цибулею навпіл з цукром чи медом. Настояти до 6 годин. Пи-

ти по чайній ложечці 4—5 разів на день, нічим не запиваючи. Дещо лагідніше діє сік *моркви* з медом. Пити тричі в день по дві—три столові ложки. Натщесерце й перед сном.

Та ви — в міській квартирі. *Верби* поряд не шумлять. Але ж ви мало не щодень викидаєте на смітник чудові ліки — шкірочки з *мандаринів*. 5 столових ложок потовчених сухих *кожушків* заливають півлітрою *горілки*. Настояти в теплі й темряві 18 днів. Вживати по чайній ложці тричі на день за 20 хв. до їжі при *трахеїтах*, *кашлюках*, *запаленнях легень*. У *непотріб*

На закінчення теми хочу навести кілька помічних протипростудних приписів з свого рукопису:

— На 1,5 літра молока додають одну склянку *вівса* в *кожушках*. Варять на слабкому вогні годину. Настояють вкृतаним 20 хв. П'ють теплим.

— У склянку молока, що кипить, подрібнити невеличку *цибулинку* та два—три *зубочки часнику*. Проварити до 3 хв. Хай настоїться. Пити гарячим. Або в молоко, щойно *закипіле*, додають *розколочений жовток*, *ложечку меду*, на *кінчику ножика соду*. Пити гарячим.

— У літрі меду розчинити сік 10 лимонів, додати 10 потовчених *головок часнику*. Настояти 3 дні. Щодень *перевертуйте* посудину. На день *вживайте* 4 чайні ложки, *розсмоктуючи*.

— У склянку щойно *закипілого* молока додати *свіже куряче яйце*, по дві ст. ложки *меду*, *горілки* й одразу ж *випити*. Або ж у *шклянку гарячого* молока додати *яйце*, *вершкове масло* й *цукор*. *Випити* і одразу ж у *постіль*.

— Найліпше *зменшують жар* *ягоди смородини*, *горобини*, *малини*, *барбарису*, *кишеньок (обліпиха)*, *шипиши*. І *варення*, і *сушені*. В них *бажано додавати* *одноліткі дикої груші* та *яблуни*.

— *Запалення горла*. На склянку окропу взяти 15 *бутончиків гвоздики (прянощі)*. *Прокип'ятити* 2—3 хвилини. *Вкृतати* і *настоювати* *довго*. Глибоко *полоскати горло*, 4—5 разів на день, хоча б *три дні*.

Як лише відчуваєте, що вас ось-ось здолає застуда, вже закладає скроні, починається нежить, — добре напарте ноги, додавши у воду 2—3 ложки солі, старанно витріть вовняною річчю, всипте у вовняні шкарпетки (ноги сухі!) потроху сухої гірчиці. А в носу закладіть по дециці меду. Ляжте *горілиць*. Хай мед розтечеться по всіх *носових пазухах*. Засіб не з *приемних*, бо мед дуже *потужний антисептик*, тому й *пектиме* (те саме *роблять* і з *господарським милом*). Але варто *потерпіти* 10 хвилин, щоб не *хворіти* два тижні. *Випити* *потогінного чаю*, старанно *розтерти* *груди* *медом*.

йдуть і *дорогоцінні* *кожушки* з *цибулі*. *Заповнити* ними *літрівку*, без *натоптування*, *довести* до *кипіння* й *млоїти* на *слабкому вогні* до 20 хв. *Настояти* *вкृतаним* до *охолодження*. *Коли сів* *голос* — *теплим* *полоскати горло* до 5 хвилин. *Можна* й *пити* по 50—100 мл. *Для чоловіків* це *дуже бажано*, *зміцнює простату*.

І все ж не дайте *легневим недугам* *тліти*, бо вони *отруюють* все тіло. Щоб *вилікуватися* *повністю* від *задавнених бронхітів*, після *запалення легень*, *плевриту* *потрібно* по 200 г *трирічного столітника* (чим *старіший* — тим *краще*), *соку моркви*, *чорної редьки*, *червоного буряка*, *коньяку*, *меду*. В *чайнику* *варить* 40 хв. на *повільному вогні*, *заліпивши* *накривку тістом*. *Зберігати* в *холодильнику*. *Вживати* по 1 ст. *ложці* *тричі в день* до *їжі*.

ТИЖНЕВИК ВСЕУКРАЇНСЬКОГО
ТОВАРИСТВА «ПРОСВІТА»
імені ТАРАСА ШЕВЧЕНКА

АНОНС

Будьмо разом! ПЕРЕДПЛАТА—2019

Вартість передплати
(з доставкою і поштовими витратами):
Поштовий індекс — 30617. Сторінка у каталозі — 79

на 1 місяць
на 3 місяці

18 грн 11 коп. на півроку
52 грн 33 коп. на рік

99 грн 41 коп.
195 грн 02 коп.

Засновник:
Всеукраїнське
товариство «Просвіта»
імені Тараса Шевченка
Реєстраційне свідоцтво
КВ № 4066
від 02.03.2000 р.

Шеф-редактор
Павло МОВЧАН

Головний редактор
Микола ЦИМБАЛЮК

Редколегія
Любов ГОЛОТА (голова),
Павло МОВЧАН,
Олександр ПОНОМАРІВ,
Микола ТИМОШИК
Георгій ФІЛІПЧУК
Микола ЦИМБАЛЮК
Іван ЮЩУК

Заступник головного редактора
з виробничих питань

Наталія СКРИННИК
278-01-30 (тел./факс)

Відповідальний секретар
Ірина ШЕВЧУК

Відділ культури
Едуард ОВЧАРЕНКО

Відділ коректури
Ольга ЖМУДОВСЬКА
Ірина СТЕЛЬМАХ

Комп'ютерна верстка
Ірина ШЕВЧУК
Володимир ЖИГУН

Інтернет-редактор
279-39-55

Черговий редактор
Едуард ОВЧАРЕНКО

Бухгалтерія
279-41-46

Адреса редакції:
вул. Хрещатик, 10-Б,
м. Київ, 01001

E-mail: slovo_prosvity@ukr.net
http://slovoprosvity.org
http://prosvitanews.org.ua

Надруковано в ТОВ «Мега-Поліграф»,
04073 м. Київ, вул. Марка Вовчка, 12/14.

Листування з читачами —
тільки на сторінках газети.

Відповідальність за достовірність
інформації несуть автори.
Редакція залишає за собою право
редагування та скорочення текстів.
Редакція не завжди поділяє
погляди своїх авторів.
При використанні наших публікацій
посилання на «Слово Просвіти»
обов'язкове.
Індекс газети
«Слово Просвіти» — 30617

